GAZETA ADMINISTRACJI

DWUTYGODNIK

POŚWIĘCONY PRAWU PUBLICZNEMU ORAZ ZAGADNIENIOM ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ i SAMORZĄDOWEJ

WARSZAWA Nr 1 ROK 1938

Nr 1 WARSZAWA, 1 STYCZNIA ROKU 1938. ROK XX

GAZETA ADMINISTRACJI

DWUTYGODNIK

POŚWIĘCONY PRAWU PUBLICZNEMU ORAZ ZAGADNIENIOM ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ I SAMORZĄDOWEJ

TREŚĆ:

REDAKTOR: FRANCISZEK KAUFMAN.

WARUNKI PRENUMERATY:

rocznie z przesyłką zł 24.—
kwartalnie „ „ zł 6.—
Pojedynczy numer zł 1.20

CENA OGŁOSZEŃ:

strona	1/1	1/2	1/4	1/8
zł	200	120	65	35

Konto czekowe P. K. O. 30192. Konto pocztowe Kartoteka nr 6 (do sumy 50 zł).

Redakcja i administr.: Trębacka 11. Tel. redakcji 606-17; tel. administracji 606-14.
Redakcja rękopisów nie zwraca.

STEFAN STOSYK

ZARYS WNIOSKÓW USPRAWNIENIOWYCH DO NOWELIZACJI ROZPORZĄDZEŃ O ORGANIZACJI I TRYBIE URZĘDOWANIA URZĘDÓW WOJEWÓDZKICH I STAROSTW.

I Wstęp.

Przystępując do nowelizacji obowiązujących rozporządzeń wykonawczych o organizacji i trybie urzędowania urzędów wojewódzkich i starostw, należy — moim zdaniem — przede wszystkim ustalić główną linię kierunkową, po jakiej nowelizacja ta pójść powinna. Za taką linią uważam linię uproszczenia form organizacyjnych i usprawnienia metod pracy biurowej. Te bowiem zagadnienia są nie tylko najaktualniejsze, ale także najważniejsze dla codziennej praktyki. Obchodzą one bezpośrednio i stale największą liczbę wykonawców, jak również najszersze warstwy ludności. Są one wreszcie w praktyce najbardziej uchwytne, a zarazem najczęściej i najżywiej komentowane.

W konsekwencji takiego założenia należałoby, według mego zdania, przy nowelizowaniu wspomnianych na wstępie rozporządzeń dążyć głównie do:

a) wyeliminowania względnie zmodyfikowania tych wszystkich postanowień, które z punktu widzenia celowości kwalifikują się do usunięcia lub zmiany,

b) wprowadzenia do tekstu rozporządzeń nowych postanowień, uzasadnionych faktycznymi potrzebami dobrze pojmowanej służby administracyjnej.

Przy konkretnym projektowaniu tego rodzaju zmian wyłania się szereg trudności, których przyczyny tkwią poza przeznaczonymi do nowelizacji rozporządzeniami — bądź to w zbytnim tradycjonaliźmie pojęć, bądź to w nabytych nawykach, bądź wreszcie w innych przepisach, zasadniczych. Sądzę jednak, że to nie powinno projektodawców zrażać. W tak swobodnej dyskusji, jaka się na temat danych rozporządzeń odbywa, powinny być — przy całej ścisłości kalkulacji i przy możli-

wej konkretności wniosków — podniesione wszystkie dotyczące niedomagania, bez względu na ich źródła i powinny być wskazane wszystkie środki poprawy.

W swoim artykule chciałbym podnieść tylko te kwestie, które wydają mi się najbardziej dojrzałymi do reformy z punktu widzenia potrzeb dnia codziennego, ocenianych zarówno od strony urzędów i urzędników, jak od strony interesantów. Starając się unikać omawiania kwestyj, już w obecnej ankiecie — i to niejednokrotnie w sposób szczegółowy — poruszonych, będę się streszczał, bez obawy narażenia się na niezrozumienie, jako że ankieta jest przeznaczona dla fachowców. Czasem nawet pominę zupełnie motywy, uważając, że propozycje tłumaczą się same przez się. Dla łatwiejszej orientacji wydaje mi się w danym wypadku najpraktyczniejszym wypowiadanie się w kolejności tekstu rozporządzeń wykonawczych. Przy takim jednak ujęciu nie zostanie zachowana przedmiotowa hierarchia poszczególnych kwestyj, a Czytelnik będzie musiał zadać sobie trud porównywania moich uwag z tekstem rozporządzeń. W miarę potrzeby i możności będę formułował swoje propozycje do poszczególnych postanowień w gotową redakcję zastępczą, którą jednakże podam tylko dla orientacji i przy której bynajmniej się nie upieram. W ten sposób przejdę najpierw rozporządzenie, dotyczące urzędów wojewódzkich, następnie zaś rozporządzenie dotyczące starostw, a na końcu podam uwagi, odnoszące się zarówno do urzędów wojewódzkich jak i do starostw.

II Wnioski do rozporządzenia z 13.VIII 1931 r., dotyczącego urzędów wojewódzkich.

Do § 3. Ustępy: pierwszy, drugi, piąty, szósty i siódmy przeredagować w kierunku:

1) ujednolicenia nagłówków pism, wysyłanych z urzędu wojewódzkiego, w formie: *„Urząd wojewódzki . . .“*, bez względu na stanowisko podpisującego;

2) skasowania w nagłówkach tych pism *oznaczeń wydziałów lub oddziałów*, z których pisma pochodzą;

3) skasowania przy podpisach form: *„za wojewodę“* i *„z polecenia wojewody“*;

4) wprowadzenia przy wszelkich podpisach przez czasowego zastępcę formy: *„w. z.“*;

5) uzupełnienia, że forma *„p. o.“* ma zastosowanie przy powierzeniu pełnienia funkcyj aż do odwołania nie tylko na stanowisku wojewody, ale i na każdym innym.

Zmiany te leżą w interesie uproszczenia i ujednostajnienia zbyt zróżnicowanych obecnie form korespondencji, a nie naruszają istoty rzeczy ani nie uszczuplają niczyich praw, jak również nie zmniejszają orientacji interesantów. Moim zdaniem, zasadę jednoosobowości władzy należy pojmować w sposób życiowy i praktyczny, bez nadmiernej sztywności. Oznaczenie wydziału (oddziału), z którego pismo pochodzi, mieści się w samym numerze pisma.

Do § 4. Ustęp drugi należałoby skreślić, jako zbyt nieelastyczny, a zbędny. W dalszym tekście nie będę zmieniał określenia *„wydział ogólny"*, traktując je tam jako pojęcie wydziału, załatwiającego sprawy natury ogólnej, nie zaś jako ustaloną nazwę konkretnego wydziału. Od konsekwentnych, zresztą nietrudnych, poprawek stylizacyjnych wstrzymam się, ażeby nie zaciemniać sensu dalszego rozumowania.

W związku z tym w ustępie trzecim należałoby skreślić pierwsze słowo: *„Pozostałe"*.

Koniec punktu 1) ustępu trzeciego powinien opiewać: „. . . *prawnym lub faktycznym"*. W ten sposób uzgodniłoby się tekst rozporządzenia ministerialnego z tekstem rozporządzenia Prezydenta R. P. Słowo *„fachowym"* nie wydaje się tu być dostatecznie zrozumiałe.

Do § 5. W ustępie pierwszym zamiast: *„spraw fachowych"* użyć pełniejszego wyrażenia: *„odrębności pewnych odpowiednio szerokich i ważnych zagadnień"*.

W tymże ustępie dodać zdanie na końcu: *„Można też tworzyć. oddziały z części wydziału, nie dzieląc reszty wydziału"*. Uzupełnienie takie pozwoliłoby na złagodzenie dotychczasowej sztywności strukturalnej.

Ostatni ustęp § 5 skreślić, ponieważ odnośne postanowienia z trudnością tylko wytrzymują próbę życia, a w świetle moich propozycyj, zacieśniających możność tworzenia oddziałów, wydają mi się w ogóle zbędne.

Powyższe uwagi do §§ 4 i 5 mają charakter doraźny i nie wyczerpują faktycznych potrzeb. W gruncie rzeczy bowiem potrzebna jest głębsza reforma. W szczególności uważam za potrzebne:

1) zapewnienie nie tylko faktycznej, ale i prawnej możności powierzenia bezpośredniego kierownictwa wydziału ogólnego wicewojewodzie,

2) wydzielenie „spraw inspekcyjnych i nadzoru nad tokiem urzędowania" (według określenia art. 35 pkt. 4) rozporządzenia Prezydenta R. P. z 19.I 1928 r.) z wydziału ogólnego i ze związku wydziałowego w ogóle,

3) przekształcenie obecnej struktury organizacyjnej wydziału ogólnego,

4) możność tworzenia samodzielnych oddziałów, stojących poza wydziałami.

Istniejące dziś niedogodności natury organizacyjnej i funkcyjnej, zwłaszcza na odcinku wydziału ogólnego, wynikają ze zbyt sztywnych postanowień strukturalnych, zawartych w art. 35 rozporządzenia Prezydenta R. P. z 19.I 1928 r., to też istotna reforma, której zarys powyżej w punktach 1) — 4) naszkicowałem, wymagałaby nowelizacji wspomnianego art. 35. Licząc się jednakże z tym, że przeprowadzenie tej nowelizacji może być uznane jeszcze na czas dłuższy za nieaktualne, proponuję chociaż częściowe usunięcie zaznaczających się obecnie trudności organizacyjnych przez:

a) wprowadzenie po §. 5 nowego paragrafu o następującym brzmieniu:

„Na czele wydziałów stoją naczelnicy wydziałów, na czele zaś oddziałów kierownicy oddziałów. Naczelników wydziałów wyznaczają właściwi ministrowie, kierowników oddziałów wyznacza wojewoda.

Kierownictwo wydziału ogólnego sprawuje z reguły bezpośrednio wicewojewoda";

b) wprowadzenie po § 7 drugiego nowego paragrafu, o którym za chwilę będzie mowa.

Do § 7. Ustępowi drugiemu nadać następujące ściślejsze brzmienie: *„Do wydziału ogólnego należą: sprawy ogólne, wynikające z kierownictwa województwa, sprawy ogólne, wynikające ze stanowiska wojewody jako przedstawiciela Rządu, sprawy organizacji władz, urzędów i organów podległych wojewodzie i przez wojewodę nadzorowanych, sprawy kontroli działalności tych władz, urzędów i organów, oraz zaspakajanie ich potrzeb pod względem osobowym, gospodarczym, budżetowym i kancelaryjnym".*

Ograniczyć § 7 do trzech pierwszych ustępów, natomiast pozostałą część tego paragrafu uzupełnić i ująć w oddzielny paragraf o następującej treści:

„Sprawy kontroli podległych wojewodzie i przezeń nadzorowanych władz, urzędów i organów wchodzą w skład wydziału ogólnego jedynie pod względem zapewnienia potrzebnych sił i środków działania, natomiast pod względem wykonywania służby podlegają zawsze bezpośrednio wicewojewodzie, a w zakresie specjalności fachowej z poszczególnych dziedzin administracji załatwiane są w ścisłym porozumieniu z właściwymi naczelnikami wydziałów.

Do wykonywania stałej kontroli z ramienia wojewody służy zespołowy aparat urzędu wojewódzkiego, zwany inspekcją wojewódzką.

W szczególności inspekcja wojewódzka czuwa nad organizacją i działalnością podległych wojewodzie władz, urzędów i organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego — pod względem prawidłowości, sprawności, celowości, oszczędności, odpowiedniej obsady osobowej, należytego wyszkolenia personelu, stosowania racjonalnych metod pracy, oraz merytorycznej wartości i formalnej poprawności zarządzeń, decyzyj i innych czynności urzędowych.

Inspekcja wojewódzka spełnia swoje zadania zarówno w drodze objazdowej kontroli bezpośredniej, jak i w drodze kontroli pośredniej, wykonywanej w toku bieżącej pracy wszystkich jednostek organizacyjnych urzędu wojewódzkiego.

W skład inspekcji wojewódzkiej wchodzą: wicewojewoda, jako jej kierownik a zarazem jako organ bezpośredniej kontroli urzędu wojewódzkiego, inspektorzy jako specjalne organa kontroli bezpośredniej, oraz naczelnicy wydziałów jako organa kontroli pośredniej, a w razie potrzeby także bezpośredniej.

Obowiązki poszczególnych organów inspekcji wojewódzkiej i metody ich pracy określa specjalna instrukcja".

Do § 8. Skreślić ostatnie słowa: *„za pośrednictwem naczelnika wydziału ogólnego".*

Do § 10. Skreślić ostatnie zdanie w związku z przedstawioną w uwagach do § 3 propozycją skasowania formy *„za wojewodę".*

Do § 11. W miejsce ustępów: drugiego i trzeciego, nie ujętych dostatecznie jasno i szeroko, wstawić następujące ustępy:

„W tym celu do wydziałów (oddziałów) z etatów resortów zespolonych przydziela wojewoda potrzebne siły prawnicze z etatu M. S. Wewn. i naodwrót — do wydziałów (oddziałów) z etatu M. S. Wewn. potrzebne siły fachowe z etatów innych resortów zespolonych.

O tym, w jakim wydziale (oddziale) mają być załatwiane poszczególne kategorie spraw i z jakiego etatu ma pochodzić większość pracowników wydziałów (oddziałów), decyduje przeważający charakter spraw—administracyjno-prawny lub fachowy, względnie fachowy z dziedziny szerszej (głównej) specjalności w stosunku do fachowego z dziedziny węższej (pobocznej) specjalności".

Idzie mi tu o wyrażenie postulatu, ażeby jedynie przeważający charakter spraw jednostki organizacyjnej i istotna celowość jej działania decydowały o tym np., czy prawnicy mają w niej pracować w charakterze pomocniczym przy fachowcach, czy też na odwrót — fachowcy przy prawnikach. Kwestia ta jest w urzędach wojewódzkich wciąż jeszcze

otwarta, a wiąże się ona w praktyce przede wszystkim z kompetencją oddziałów administracyjno-prawnych.

Do § 12. Zdanie drugie przeredagować w sposób: *„W każdym razie wszystkie sprawy: związane z przygotowaniem obrony Państwa, o charakterze społeczno-politycznym, z zakresu organizacji i metod pracy biurowej, budżetowo-gospodarcze, z dziedziny organizacji samorządu terytorialnego i nadzoru nad nim, oraz aprowizacyjne—powinny być załatwiane w porozumieniu z właściwymi wydziałami (oddziałami)".*

Do § 13. W ustępie drugim skreślić koniec, od słów *„jako też..."* do *„... spraw kancelaryjnych".* Pojęcie *„oddziału kancelaryjnego"* może w zestawieniu z normalnym „oddziałem" jako jednostką organizacyjną, wprowadzać w błąd. Po prostu w wydziałach pracują przydzielone siły kancelaryjne.

Po tak okrojonym ustępie drugim dodać nowy ustęp: *„Dla obsługi kancelaryjnej wydziałów przydziela im wojewoda potrzebną ilość sił kancelaryjnych, bądź to wyłącznie pojedyńczym wydziałom, bądź też łącznie grupie wydziałów".*

Do § 14. Skreślić § 14, jako wyczerpany poprzednimi wnioskami.

Do § 15. Skreślić § 15, jako objęty wnioskami do § 11.

Do § 16. W ustępie drugim skasować słowo: *„periodycznego"*, jako nieodpowiadające ani praktyce, ani potrzebom.

W tym samym ustępie zamiast zwrotu: *„a w sprawach mających wyjątkową wagę ze stanowiska interesu publicznego..."* użyć innego: *„a w sprawach ważniejszych ze względu na interes publiczny lub prywatny..."* Będzie to ujęcie pełniejsze i ściślejsze.

Do § 17. Pkt. 2) przeredagować: *„uzgadnia działalność urzędu wojewódzkiego z działalnością władz i organów..."* (dalej, jak w obecnym tekście). Uzgadnianie działalności wydziałów w obrębie urzędu wojewódzkiego powinno przejść do obowiązków wicewojewody.

Do § 18. W ustępie pierwszym skreślić ostatnie słowa: *„...i załatwiane są w wydziale ogólnym"*, jako niezupełnie ściśle odpowiadające praktyce i potrzebom.

Ustęp drugi przeredagować: *„Wojewoda poruczy naczelnikowi właściwego wydziału podpisywanie wstępnej korespondencji w tych sprawach".* Wicewojewoda nie powinien nigdy być używany do podpisywania wstępnej korespondencji informacyjnej.

Do § 19. Skreślić punkty: 3), 11), 13) i 14), przenosząc je do obowiązków wicewojewody.

Do § 22. Przerobić ten paragraf, łącząc jego treść z treścią rozporządzenia z 9.V 1935 r. w sprawie zastępstwa wojewodów i uwzględniając propozycje, zawarte w niniejszym artykule.

Do § 23. Ustęp pierwszy skreślić, jako wyczerpany wnioskami do § 5.

Do § 24. W ustępie pierwszym skreślić słowo: *„ogólne“*, jako mogące być interpretowane w sensie osłabiającym obowiązek ciągłego, faktycznego i bezpośredniego kierownictwa wydziału, sprawowanego przez naczelnika wydziału.

Do § 25. W pkt. 6) skreślić słowo: *„periodyczne“*, gdyż nie odpowiada ono ani praktyce, ani potrzebom.

Pkt. 7) przeredagować w sensie ściślejszym: *„kontroluje bezpośrednio czynności oddziałów (referentów) w wydziale oraz czuwa nad stanem odnośnych spraw w urzędach podległych wojewodzie — tak w drodze kontroli pośredniej, wykonywanej w toku bieżącej pracy wydziału, jak też, w razie potrzeby, w drodze kontroli bezpośredniej.*

W pkt. 8) po słowie: *„kancelaryjnych“* dodać dla ścisłości: *„wydziału“*.

W pkt. 9) zamiast: *„inspektorem starostw (samorządu)“* użyć pełniejniejszego wyrażenia: *„inspektorami“*.

Do § 27. W związku z propozycją do § 5 przeredagować ustęp pierwszy: *„Zakres samodzielnej decyzji kierowników oddziałów określa wicewojewoda“*.

W konsekwencji ustęp drugi zacząć inaczej: *„W każdym razie kierownikom oddziałów będzie poruczone...“*.

W zdaniu pierwszym ustępu drugiego skreślić końcowe słowa: *„...które nie przesądzają ostatecznego załatwienia sprawy ani pod względem prawnym, ani rzeczowym“*. Nie ma powodu do takiego ograniczania zakresu samodzielnej decyzji kierowników oddziałów.

Do § 30. W ustępie ostatnim po słowie: *„sobie“* dodać: *lub wicewojewodzie“*. Trzeba mianowicie uwzględnić podział pracy między wojewodą a wicewojewodą.

Do § 35. W pkt. 1) zamiast: *„oddziałach kancelaryjnych“* powiedzieć: *„wydziałach“*, zgodnie z uwagą do § 13.

W pkt. 2) zamiast wyrażenia *„o biurowości“* użyć słowa: *„kancelaryjnych“*.

Do § 36. W ustępie drugim po słowie *„wojewody“* dodać: *„lub wicewojewody“*, co zresztą bardziej odpowiada faktycznemu stanowi rzeczy w praktyce.

Tamże zamiast *„inspektor starostw ewentualnie inspektor samorządu"* powiedzieć: *„inspektorzy"*.

Tamże po ostatnim słowie *„wojewodę"* dodać: *„lub wicewojewodę, np. urzędnicy władz podległych wojewodzie i t. p."*, a to zarówno z motywu już wyżej przytoczonego, jak i w celu rozszerzenia oraz urozmaicenia składu konferencyj, mających na celu skoordynowanie i usprawnienie wszystkich urzędów i organów podległych wojewodzie.

Do § 38. Dodać nowy ustęp: *„Do niniejszego rozporządzenia dołącza się orientacyjny wzór statutu organizacyjnego urzędu wojewódzkiego"*. Opracowanie i podanie odrazu przy rozporządzeniu jednolitego wzoru statutu organizacyjnego uważam za bardzo pożądane.

Do § 41. Dodać nowy ustęp: *„Do niniejszego rozporządzenia dołącza się orientacyjny wzór szczegółowego podziału czynności urzędu wojewódzkiego"*. Motyw ten sam, jak w odniesieniu do statutu organizacyjnego.

Uwagi do §§ 38 i 41 są tylko doraźną próbą pogodzenia obowiązujących przepisów zasadniczych z potrzebami życia, które to potrzeby jednak wymagałyby zmian nieco dalej idących. W szczególności uważam za potrzebne rozważenie, czy nie należałoby oddzielnych dzisiaj norm organizacyjnych: *„statutu organizacyjnego"* i *„szczegółowego podziału czynności"* połączyć w jedną normę. Zdaniem moim, takie połączenie jest zupełnie możliwe, a także pożądane. Tak bowiem jedną jak drugą normę ustala wojewoda, w sensie zaś stabilizacji statut organizacyjny nie ma w praktyce bynajmniej przewagi nad szczegółowym podziałem czynności. Szczegółowy podział czynności jest tylko rozwinięciem statutu organizacyjnego i normalnie zmienia się równolegle ze statutem, mógłby więc stanowić integralną część statutu. Należy tu wziąć pod uwagę jeszcze inne momenty. Tak więc od starostw odnośne rozporządzenie z 30.VI 1930 r. nie wymaga w ogóle posiadania statutu organizacyjnego, stojąc na stanowisku, że w starostwach wystarcza szczegółowy podział czynności. Tak samo, moim zdaniem, powinno być w urzędach wojewódzkich, gdzie występują takie same elementy organizacyjne i potrzeby. Dalej oprócz statutu organizacyjnego i szczegółowego podziału czynności urząd wojewódzki musi jeszcze opracować dla siebie i dla starostw „wykaz akt" dla celów kancelaryjnych. I dopiero ten "wykaz" jest normą, mającą naprawdę praktyczne znaczenie i ciągłe zastosowanie, a przy tym znamiona prawdziwej „szczegółowości". Dopiero przy opracowywaniu wykazu akt wychodzą na jaw różne kwestie praktyczne, mające doniosłe znaczenie dla struktury organizacyjnej i podziału pracy, np. okazuje się, że dla pewnego „oddziału" w urzędzie wojewódzkim wystarczają 2 — 3 teczki aktowe, a dla pewnego

„referatu“ w starostwie 1—2 teczki i t. d. To też w praktyce układanie schematu organizacyjnego urzędu należałoby właściwie zaczynać od analizy wykazu akt.

Jednolitą normę ogólno-organizacyjną, którą proponuję, możnaby nazwać np. *„podziałem organizacyjnym“*. W każdym razie określenie „szczegółowy podział czynności“ uważam za niedość trafne. Jak proponowany „podział organizacyjny” rozumiem i co ma być jego treścią, wyjaśniają zamieszczone w części III niniejszego artykułu wnioski i uwagi do § 6 rozporządzenia o organizacji starostw. W odniesieniu mianowicie do starostw przewidziałem taką jednolitą normę organizacyjną, gdyż nie ma tam skrępowania rozporządzeniem Prezydenta R. P. z 19.I 1928 r. W odniesieniu natomiast do urzędów wojewódzkich przyjęcie przedstawionego wniosku wiązałoby się z potrzebą uprzedniej nowelizacji art. 36 rozporządzenia Prezydenta R. P. z 19.I 1928 r., przewidującego odrębne istnienie statutu organizacyjnego i szczegółowego podziału czynności.

Przyjęcie przedstawionego wniosku także w stosunku do urzędów wojewódzkich musiałoby za sobą pociągnąć dodatkowe zmiany paragrafów: 37, 38, 39, 41 i 43 rozporządzenia z 13.VIII.1931 r.

(Dok. nast.).

WŁADYSŁAW PĄCZKIEWICZ

UWAGI DOTYCZĄCE REWIZJI PRZEPISÓW O ORGANIZACJI STAROSTW ORAZ TRYBU ICH URZĘDOWANIA

Dotychczasowy wynik ankiety, ogłoszony na łamach „Gazety Administracji" w sprawie reorganizacji urzędów wojewódzkich i starostw oraz własna, długoletnia obserwacja w tym przedmiocie nasuwają mi następujące uwagi i wnioski:

Przede wszystkim jestem zwolennikiem utrzymania jeszcze na pewien okres czasu dotychczasowego podziału pracy w starostwach na referaty, zgodnie z § 6 rozp. z 30.VI 1930 r. i nietworzenia z referatów komórek organizacyjnych na podobieństwo wydziałów w urzędach wojewódzkich, a to z motywów następujących:

Utworzenie referatów jako komórek organizacyjnych musiałoby spowodować jednoczesne obsadzenie stanowisk kierowniczych dla tych referatów urzędnikami wykwalifikowanymi pod każdym względem, posiadającymi znajomość metod pracy, ogólny pogląd na zagadnienia państwowe, umiejętność studiowania zagadnień i pełnymi inicjatywy zawodowej; ponadto musieliby to być urzędnicy wyrobieni służbowo i życiowo rutynowani, zwłaszcza w sprawach powierzonego im referatu, wreszcie pomijając ewentualną karegorię, tak obeznani teoretycznie i praktycznie ze swym działem pracy, żeby pomocnicy w referacie mogli z wiedzy i doświadczenia ich naprawdę korzystać. Powinni oni kierować referatem z pełnym zaufaniem starosty, odpowiedzialnym za zgodność załatwianych spraw z politycznymi dyrektywami wojewody, interesem publicznym i prywatnym, oraz przekonanym, że sprawy te przynajmniej pod względem faktycznym i prawnym (formalnym i metorycznym), nie nasuwają zastrzeżeń.

Praca w różnych powiatach przekonała mnie, że aczkolwiek wielu jest urzędników nawet III kat. bardzo sumiennych, pracowitych, ambitnych i starających się największym wymaganiom sprostać na stanowiskach referentów, to jednak jest ich procentowo mniej, w małych starostwach zwłaszcza, niż tych, którym pomimo nawet kilkuletniej służby pełnienie funkcji referentów sprawia duże trudności bez ich oczywiście winy.

Nie wyobrażam sobie, jak dałoby się praktycznie w krótkim przeciągu czasu, przy dzisiejszym stanie personalnym starostw, rozwiązać kwestię właściwej obsady referatów — komórek organizacyjnych. Napływ nowych sił, młodych prawników do starostw, jest słaby. Musi przy tym upłynąć też pewien czas, zanim nowe siły nabędą rutyny i doświadczenia, potrzebnych urzędnikowi odpowiedzialnemu. Wątpię też czy zasilenie starostw odpowiednimi specjalistami z urzędów wojewódzkich dałoby się w krótszym czasie uskutecznić bez szkody dla sprawności urzędów wojewódzkich. Niesprawiedliwe byłoby także w niejednym może wypadku (starostwa większe) przesuwanie dotychczasowych referentów, pełniących te funkcje kilka lat z rzędu, w miarę swych sił i możności, lecz jeszcze niezupełnie przygotowanych do kierowania referatami — na stanowiska pomocnicze w referatach, trudne bowiem położenie materialne urzędników powinno być — moim zdaniem — wynagrodzone, moralną satysfakcją, jako ambitnemu i sumiennemu pracownikowi daje powierzenie odpowiedzialniejszych funkcyj. Należy i to mieć na uwadze, że znaczna większość starostw posiada referaty obsadzone jednosobowo i formalne kierownictwo w wielu mniejszych starostwach jest zbędne. W większych znów starostwach faktyczne kierownictwo referatu utrudnione jest niejednokrotnie przez brak odpowiednich sił pomocniczych i kierownik referatu staje się często w tym wypadku referentem wielu działów, natomiast siły pomocnicze sprawują czynności manipulacyjne.

Starosta względnie wicestarosta, stykający się w codziennej pracy z personelem starostwa, może najlepiej ocenić przydatność i uzdolnienia urzędnika i na tej podstawie przydzielić mu odpowiednie czynności, szkolić personel, pouczyć w rozmowach służbowych, powierzać kolejno różne referaty i sprawy i w ten sposób zaradzić brakowi odpowiednich sił, wyrabiając z biegiem czasu słabszych nawet urzędników z zupełnym pożytkiem dla służby.

Dotychczas sprawa odpowiedniego szkolenia nie była postawiona na należytym poziomie i dała nikłe wyniki. Zagadnienie to wymaga specjalnych rozważań i nie należy wątpić, że przy zastosowaniu właściwych metod da rezultat pozytywny. Są prace w starostwach tego rodzaju, że zaangażowanie do nich większości personelu na jakiś przeciąg czasu staje się koniecznością, np. opracowanie pewnych zagadnień dla obrony Państwa, wybory do ciał ustawodawczych i t. p. Zdarza się również w poszczególnych referatach taka sprawa, która zależnie od uzdolnień osobistych musi być powierzona do opracowania innemu urzędnikowi.

Starosta, odpowiedzialny osobiście za wszystko i mający oprócz państwowych tyle innych zagadnień gospodarczych i samorządowych do opracowania, wnioskowania i decyzji, musi mieć albo zupełnie wyszkolony i przygotowany pod każdym względem personel i wtedy w ramach jednolitej organizacji pracy starostw (referaty — komórki), jak to ma miejsce z referatami fachowymi zespolonymi, może wypełnić należycie włożone na niego obowiązki, albo musi mieć możność przy bądź co bądź niewystarczającym zespole urzędników w starostwach doby obecnej — dysponowania poszczególnymi siłami, w zależności od ich osobistych uzdolnień i kwalifikacyj służbowych. To też wypowiadam się za utrzymaniem elastyczności dotychczasowych przepisów paragrafów 6, 9 i 10 rozp. z 30.VI 1930 r.

Nowelizacja rozporządzeń, z uwagi na coraz większe obarczanie starostów różnymi zagadnieniami, powinna uwzględnić odciążenie starosty od różnych czynności i nadzoru o charakterze organizacyjnym, które należałoby powierzyć wicestaroście, przydzielając mu nawet pod względem merytorycznym nadzór i niejako szefostwo w starostwie, jako najważniejszym organie starosty. Nie należy oczywiście zapominać, że wicestarosta pow. jest ustawowym wiceprzewodniczącym różnych organów powiatowego związku samorządowego i że z tego tytułu może, a nawet musi w roli zastępcy sprawować niejednokrotnie poważne i odpowiedzialne czynności o charakterze gospodarczo-samorządowym.

Szkolenie personelu starostw jest pilną potrzebą tak ze względów prestiżowych jak i oszczędnościowych dla Państwa, dlatego też proponowałbym rozpisanie ankiety między wicestarostami na najlepszy projekt szybkiego i skutecznego szkolenia.

Dotychczasowe statuty dla starostw są przeważnie dosłownym powtórzeniem rozporządzenia z 30.VI 1930 r., a winny — moim zdaniem — uwzględniać wiele kwestii, nadających się do statutowego ujęcia z rozwinięciem przepisów ramowego rozporządzenia Min. Spraw Wewn. jednolicie dla starostw danego województwa.

Regulaminy starostw, jako normy szczegółowe, wewnątrz starostw obowiązujące, również dotychczas są powtórzeniem większej części ustawy o służbie cywilnej, względnie rozporządzenia z 30.VI 1930 r. Uważam, że regulaminy winni wydawać na podstawie przepisów statutu wydanego przez wojewodę — starostowie, z uwzględnieniem miejscowych warunków, w jakich urzęduje starostwo, ewentualnie z warunkiem zatwierdzenia przez wojewodę.

W regulaminach właśnie winna być ujęta szczegółowo sprawa podziału pracy, rozkładu zajęć, obiegu akt, ochrona tajemnicy, ochrona

gmachu starostwa względnie lokalu, instrukcja dla dyżurnych, zakres upoważnienia do podpisu i aprobaty, używanie telefonu, maszyn do pisania, obowiązek umiejętności pisania na maszynie przez jak największą liczbę referentów, wyzyskanie dla celów służbowych zjazdów i odpraw organów podległych, tudzież te wszystkie momenty, które prace starostwa ułatwiają, obniżają obieg papierów i wzmagają sprawność urzędowania, z uwzględnieniem warunków miejscowych w całym tego słowa znaczeniu.

Byłoby też na czasie dokonać pewnych zmian w dotychczasowym ramowym podziale pracy starostwa, a mianowicie: dotychczas po macoszemu przeważnie traktowany, a tak ważny w dobie obecnej referat opieki społecznej powierzyć z reguły bądź lekarzowi powiatowemu, bądź też jednemu z referentów wydziału powiatowego, któryby wszystkie zagadnienia opieki społecznej w powiecie, z dokładną znajomością przepisów prawnych i potrzeb powiatu w tym względzie, opracowywał i wnioskował do decyzji starosty. Również tytuł kierownika kancelarii starostwa od czasu wprowadzenia systemu bezdziennikowego nie odpowiada faktycznie sprawowanym obecnie funkcjom, kierownik kancelarii bowiem jest dzisiaj raczej referentem gospodarczym starostwa, a jego funkcje nadzorcze, przewidziane w pp. 1, 2, 3 § 38 rozp. z 30.VI 1930 r. i tak w praktyce przeszły do kompetencji wicestarosty—i słusznie. Drugi punkt § 38 stwarza nawet nienormalny stan rzeczy pod względem hierarchicznym, albowiem daje urzędnikowi III kat., jakim jest zazwyczaj kierownik kancelarii, nadzór nad urzędnikami I kat., referentami, co — przy zbyt gorliwym kierowniku kancelarii, — może nawet spowodować szkodliwe dla służby nieporozumienia. Wreszcie uważałbym za nader celowe z punktu widzenia polityki łowieckiej łączenie w referatach społeczno-politycznych (bezpieczeństwa) wydawania pozwoleń na broń z wydawaniem również kart łowieckich, co zmniejszyłoby obieg papierów (zbieranie opinii i postępowanie wyjaśniające) i usprawniłoby pracę na tym odcinku, ważną bądź co bądź pod względem bezpieczeństwa i gospodarczym.

Oczywiście, że w wielkim państwie, jakim jest Rzeczpospolita Polska, dążenie do jednolitości w organizacji pracy i sprawności urzędowania władz, szczególnie starostw, które na prowincji powinny być przykładem sprawności administracji państwowej w ogóle, jest koniecznością i to pilna, lecz sądzę, że przy dzisiejszych warunkach nie da się inaczej uskutecznić, jak drogą etapową, przez odpowiednie doszkolenie słabszych sił i przemyślany, właściwy ich przydział.

MARIAN KLENOWICZ

JESZCZE O REWIZJI PRZEPISÓW O ORGANIZACJI STAROSTW

Właściwie zagadnienie, które zamierzam po krótce poruszyć, nie jest zagadnieniem rewizji, lecz fundamentalnego rozwiązania prawnego. Idzie mi mianowicie o zagadnienie urzędu wicestarosty.

W całokształcie kwestyj organizacyjno-administracyjnych sprawa ta powinna znaleźć dla siebie odpowiednie miejsce. Zakreślenie prawnych granic właściwości i pracy wicestarosty znajduje niewątpliwie swój sens w blankietowym charakterze dotychczasowych przepisów. Ma to również swoją rację w instytucji ciągłości służby, administracja bowiem tylko wówczas może skutecznie pracować, gdy poszczególne funkcje spełniane będą jednolicie i ciągle. Na straży tej ciągłości stoją właśnie przepisy o zastępstwie służbowym. Ciągłość pracy w administracji ogólnej I instancji spoczywać winna niewątpliwie w ręku wicestarosty. Jakże ona się w świetle obecnej sytuacji przedstawia?

Rozporządzenie M. S. Wewn. z r. 1930 o wewnętrznej organizacji starostw głosi ogólnie, że wojewoda wyznacza stałego zastępcę starosty, który z urzędu zastępuje starostę jako szefa administracji ogólnej i że w zakresie organizacyjnym jest on pomocnikiem starosty. Przepis ten więc nie określa szczegółowo zakresu działania zastępcy starosty (właściwiej wicestarosty, według nomenklatury rozporządzenia Rady Ministrów z 19.XII 1933 r.). Blankietowość tego rozporządzenia polega głównie na tym, że ustalenie zakresu działania w tym kierunku należy indywidualnie do każdoczesnego starosty, który n. b. powinien na to uzyskać zgodę wojewody. W praktyce nie ma starosta nawet technicznych możliwości, aby tę kwestię indywidualnie uregulować. W rezultacie kompetencje wicestarosty streszczają się w tym, że jest on wyrazicielem starosty we wszystkim, co ten mu zleci.

Oczywiście, należy sobie zdać sprawę z tego, że charakter zastępstwa zawiera w sobie zawsze pierwiastek zaufania, życzliwości i t. p. i że zakres zastępstwa musi się obracać w ramach pewnych indywidu

alizmów. Niemniej jednak, a przede wszystkim dla odciążenia starosty w zakresie jego licznych obowiązków i zapewnienia mu pełnowartościowego współdziałania ze strony najbliższego pomocnika, należałoby kwestię tę raczej generalnie unormować.

Przede wszystkim chodzi o zakres aprobaty. Aprobata załatwianych spraw musi objąć pewien stały kompleks zagadnień. Wszystkie sprawy, zastrzeżone do aprobaty starosty, powinny posiadać przedaprobatę wicestarosty. Nie powinno to podlegać ciągłej fluktuacji, gdyż wszelka (racjonalnie pojęta) kontrola wymyka się wtedy z rąk kierownictwa.

O akcji wicestarosty w dziedzinie szkolenia pisałem obszernie w nr 13 „Gazety Administracji" z dnia 1.VII 1936 r.

Aby wicestarosta mógł skutecznie pomagać staroście, musi wiedzieć o wszystkich ważniejszych poczynaniach z jego strony, tak jak wicestarosta musi być zobowiązany, aby o wszystkich ważniejszych decyzjach i wypadkach bezwłocznie zgłaszał staroście. Chodzi tu przede wszystkim o wzajemne informowanie się z dziedziny bezpieczeństwa, obronności, polityki gospodarczej, zdrowotnej, w stosunku do władz nie zespolonych oraz wszystkich tych elementów, w których ciągłość pracy jest nieodzownym czynnikiem twórczym. Poza tym obowiązki wicestarosty jako referenta organizacyjnego zostały tak ściśle skonkretyzowane przez *dr Romana Müllera* w jego ostatnim artykule „Gazety Administracji[1]), że może stanowić doskonałą podstawę do przyszłego rozporządzenia.

Postulaty w tej mierze odnoszą się w równym niemal stopniu do zagadnień samorządowych. W praktyce bowiem i tu zachodzić mogą wątpliwości co do zakresu zastępstwa, zwłaszcza że przepisy regulujące ustrój powiatowych związków samorządowych, mówiąc o zastępstwie, tylko lakoniczną dają na to odpowiedź. Wicestarosta jest urzędowym zastępcą przewodniczącego wydziału. Jako referent organizacyjny ma w swym ręku sprawy nadzoru organizacyjnego nad gminami i gromadami. Tak mniej więcej brzmią przepisy odnoszące się do ingerencji wicestarosty w samorządzie. Są one — powtarzam — dość lakoniczne, to też skala ich stosowania przedstawia się w różnych powiatach różnie, tak, że nie ma chyba jednego, któryby był podobny do drugiego. I tu więc pewne minimum precyzji jest niezbędne.

Zainteresowanie wicestarosty sprawami samorządu nie może ograniczać się tylko do okresu urlopu starosty, czy jego służbowej nieobecności, ale powinno się wyrażać w stałym odciążaniu starosty przez przejęcie odeń niektórych działów pracy samorządowej. Wicestarosta

[1]) Obowiązki wicestarostów jako referentów organizacyjnych nr 17 z r. 1937 str. 955.

musi sobie zdawać sprawę z dorobku samorządu i jego sytuacji na danym terenie. Musi stale tkwić w strukturze gospodarczej samorządu, w jego lokalnych warunkach, musi posiadać znajomość instytucyj komunalnych, musi być dokładnie zaznajomiony z budżetem powiatu i gmin. W związku z tym powinien on brać udział w układaniu budżetu, przy analizie jego wykonania i t. d. Konieczność utrzymywania przez wicestarostę stałego i bezpośredniego kontaktu z pracami samorządu łączy się organicznie z kwestią udziału jego w zebraniach rady i wydziału powiatowego. Uzupełniać to musi stałe informowanie wzajemne o zakresie spraw załatwionych poza wydziałem. W dziedzinie szkolenia pracowników samorządowych rola wicestarosty musi być również określona w sensie pozytywnym, przy czym działalność w tej dziedzinie powinna być oparta o ścisłą współpracę z inspektorem samorządowym. Całokształt organizacji i planowania nadzoru nad gminami spoczywać musi w rękach wicestarosty. Niedomagania w tym kierunku przyniosły już dużo strat samorządowi. Obecność wicestarosty przy składaniu przez inspektora sam. zasadniczych sprawozdań z prac lustracyjnych powinna być zastrzeżona. Nie mniejsze pole do pracy wicestarosty na niwie samorządowej, to doraźne lustracje, przynajmniej raz do roku, zarządów miejskich i gminnych, nie mówiąc o zrozumiałym współdziałaniu przy inspekcjach szczegółowych w dziale poruczonym.

Wreszcie odprawy wójtów, sekretarzy i innych pracowników gminnych zamykałyby cykl obowiązków wicestarosty w dziedzinie samorządu terytorialnego.

Ściśle sformułowana pomoc i ingerencja wicestarosty w tych sprawach jest nieodzowna, zwłaszcza że starostowie, obciążeni ogólnymi problemami politycznymi, społecznymi i gospodarczymi, nie mają często możności wniknięcia w formalną czy nawet merytoryczną stronę poszczególnych spraw. Tylko takie rozwiązanie zagadnienia daje rękojmię ciągłości oraz sprawności urzędu.

Na koniec zwrócić należy uwagę na uprawnienia i obowiązki wicestarosty w dziedzinie reprezentacji. Przy notorycznie znanym przeładowaniu starosty obowiązkami reprezentowania Rządu z okazji uroczystych wystąpień, duża część tych obowiązków spada na wicestarostę. Nie trzeba chyba bliżej uzasadniać, jakie to nieraz powoduje wydatki, na które przecież nie stać żadnego wicestarostę w VIII czy VII grupie. W uwzględnieniu tego należałoby art. 5 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 28.X 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych interpretować rozszerzająco w odniesieniu do wicestarosty.

MGR. ANTONI RUDZIŃSKI

UWAGI DO NOWELIZACJI ROZPORZĄDZENIA Z DNIA 30.VI 1930 R. O WEWNĘTRZNEJ ORGANIZACJI STAROSTW ORAZ TRYBU ICH URZĘDOWANIA

Nowelizacja przepisów o organizacji starostw winna objąć przede wszystkim sprawę odpowiedzialności starosty, podziału starostw na jednostki organizacyjne i sprawę odpowiedzialności urzędników (referentów) starostwa.

Rozporządzenie o organizacji starostw jest oparte na zasadzie, że wszystkie sprawy należące do kompetencji powiatowej władzy administracji ogólnej załatwia starosta. Rozporządzenie podaje, że sprawy te starosta załatwia bądź osobiście, bądź przy pomocy starostwa lub innych podległych mu organów. Ujęcie to odpowiada całkowicie zasadzie teoretycznej jednoosobowości władzy, w praktyce zaś sprowadza się do ponoszenia przez starostę osobistej odpowiedzialności za załatwianie spraw od najbardziej schematycznych do spraw o charakterze ogólnopaństwowym, z wyłączeniem naturalnie odpowiedzialności karnej i w niektórych wypadkach odpowiedzialności służbowej. Z konstrukcji obowiązującej obecnie zasady jednoosobowości władzy wynika, że punkt ciężkości znajduje się w ześrodkowaniu kwestii odpowiedzialności na osobie starosty, natomiast stanowisko starosty, pomyślane jako czynnik koordynacyjny działalności pow. władzy admin. og., nie jest nie tylko uwypuklone, lecz odwrotnie — w przepisach szczegółowych nienależycie rozwinięte.

§ 24 rozporządzenia, odpowiadający zasadzie jednoosobowości władzy, znajduje się w sprzeczności z § 25, a zwłaszcza z § 27. Z przepisów tych wynika, że z jednej strony starosta ponosi odpowiedzialność za sprawowanie o g ó l n e g o kierownictwa powiatem, z drugiej strony — zastrzeżona jest staroście konieczność i wyłączność załatwiania (aprobowania) spraw niewspółmiernych co do swej powagi z tym kierownictwem, a powodującą niejednokrotnie rozproszkowywanie się działalności starosty.

Ogrom obowiązków i spraw podlegających kompetencji starosty z tytułu ponoszenia przez niego osobistej odpowiedzialności, daje mu możność sprawowania kierownictwa powiatem tylko w zakresie ogólnym, nie pozwalając tym samym na rozwinięcie działalności w rozpracowywaniu szczegółów. Z tego powodu kierownictwo szczególne i inicjatywa szczególna jest wykonywana nie na wszystkich odcinkach zagadnień administracyjnych, a jeśli jest wykonywana — to niewyczerpująco. Stąd szczególny nadzór i inicjatywa ze strony starosty ogranicza się przeważnie do działu, odpowiadającego specjalnemu, osobistemu zainteresowaniu i posiadanym wiadomościom fachowym oraz do aktualnych, panujących zagadnień ogólno-politycznych. Powoduje to zaniedbanie pewnych odcinków pracy z jednej strony i nadmierną, czasami nawet zbędną intensywność na odcinku wąsko zakrojonym — z drugiej strony.

Podczas gdy teoretycznie całe kierownictwo i ogólne i szczególne jest zastrzeżone staroście, w praktyce, siłą życia, kierownictwo to zostało rozdrobnione i rozdzielone na szereg komórek organizacyjnych starostwa, lecz nie ustalonych prawnie i nie posiadających specjalnych uprawnień. Praktyka administracyjna, wprowadzając odstępstwo i częściowo zmianę w teoretycznym zakresie osobistej działalności starosty, nie mogła dokonać—wbrew obowiązującym przepisom prawnym—zmiany w zakresie odpowiedzialności starosty, pozostającej nadal wielce niewspółmierną do odpowiedzialności referentów.

Stąd wynika konieczność:

1) zniesienia szczególnej odpowiedzialności starosty;

2) zmniejszenia ilości spraw zastrzeżonych rozporządzeniem z 30.VI 30 r. osobistej aprobacie starosty;

3) wprowadzenia jednostek organizacyjnych starostwa i kierownictwa tych jednostek;

4) przeniesienia szczególnej odpowiedzialności starosty na kierowników jednostek organizacyjnych;

5) przyznania kierownikom jednostek organizacyjnych uprawnień z zakresu aprobaty spraw i prawa wykonywania inicjatywy szczególnej.

Starosta jako zwierzchnik służbowy personelu i sprawujący ogólne kierownictwo powiatu winien odpowiadać tylko za ogólny nadzór i koordynowanie działalności starostwa oraz urzędów i organów jemu podległych, za ścisłe informowanie wojewody o stanie spraw, które winny być podawane do jego wiadomości, za ścisłe podawanie dyrektyw wojewody do wiadomości urzędników, urzędów i organów oraz za pod-

jęcie inicjatywy wobec wojewody co do wydania niezbędnych zarządzeń. Sprawy te, za załatwienie których starosta winien ponosić osobistą odpowiedzialność, nie mogą być włączone do zakresu żadnego referatu starostwa i muszą podlegać jego wyłącznej decyzji i aprobacie.

W celu spełniania swych osobistych zadań starosta winien czuwać nad kontrolą starostwa i urzędów oraz organów jemu podległych, dokonywać kontroli w miarę możności osobiście, przeprowadzać periodyczne konferencje kierowników referatów starostwa oraz odbywać periodyczne zebrania z naczelnikami urzędów władz niezespolonych.

Wszystkie inne sprawy, należące do właściwości powiatowej władzy administracji, ogólnej winny być załatwiane przez jednostki organizacyjne starostwa. W tym celu podstawą organizacji starostwa winien być podział starostwa na oddziały, z dalszym podziałem oddziałów na referaty. Podział ten musi być jednolity na obszarze całego Państwa oraz winien być bezwzględnie usztywniony. Kwestia ilości etatów w poszczególnych oddziałach (ilość urzędników) nie powinna stać na przeszkodzie do wprowadzenia tego podziału, gdyż w zależności od ilości spraw w danym oddziale może być dokonywane łączenie referatów w jeden referat, aż do jednoosobowości oddziału.

W związku z podziałem starostwa na oddziały należałoby wprowadzić stanowiska kierowników oddziałów, przeprowadzając różnicę między kompetencją kierowników a referentów i urzędników kancelaryjno-manipulacyjnych.

Kierownik oddziału winien ponosić odpowiedzialność:

1) za szczególny nadzór nad należytym spełnianiem obowiązków przez podległych mu urzędników;

2) za odpowiednie zatrudnienie urzędników w oddziale;

3) za odpowiednie obeznanie się z przepisami prawnymi przez urzędników oddziału;

4) za koordynowanie działalności oddziału pod względem prawnym i rzeczowym;

5) za nadzór nad należytym załatwianiem spraw przez urzędy i organa podległe staroście w zakresie oddziału;

6) za podjęcie inicjatywy wobec starosty co do wydania zarządzeń wynikających czy to z przepisów prawnych, czy stosunków faktycznych, związanych z zakresem czynności oddziału.

Dla spełniania swych zadań kierownik oddziału winien posiadać następujące uprawnienia:

1) prawo aprobaty spraw oddziału za wyjątkiem spraw zastrzeżonych staroście;

2) prawo i obowiązek stawiania wniosków w sprawach organizacyjnych oddziału;

3) prawo i obowiązek opiniowania podległych urzędników oddziału oraz urzędników załatwiających sprawy wchodzące w zakres oddziału a wykonywanych przez organa i urzędy podległe staroście;

4) prawo dokonywania kontroli podległych staroście urzędów i organów w zakresie spraw należących do własności oddziału.

W celu spełniania swych zadań kierownik winien:

1) udzielać podległym urzędnikom oraz urzędom i organom wskazówek w zakresie spraw oddziału;

2) przeglądać wszystkie akta wpływające do oddziału;

3) odbywać konferencje szkoleniowe z podległymi urzędnikami i troszczyć się o należyte szkolenie urzędników pod względem fachowym. Referent winien ponosić odpowiedzialność za dokładną znajomość przepisów prawnych w odniesieniu do załatwianych spraw, za przedstawianie sprawy zgodnie z aktami, za dopilnowanie terminów i za przestrzeganie zasad oszczędności. Referent może być upoważniony na wniosek kierownika oddziału do podpisywania korespondencji przedstanowczej o charakterze informacyjnym, a nawet może być upoważniony do aprobaty spraw danego referatu.

Dotychczasowy podział starostwa na jednostki organizacyjne daleko odbiega od ram zakreślonych przez rozporządzenie z 30.VI 30 r. Podział ten jest niejednolity, a w płaszczyźnie wszystkich starostw upodobniony jest przeważnie tylko nazwą referatu, gdyż prawie na terenie każdego województwa obowiązują statuty organizacyjne, ujmujące poszczególne kwestie, a zwłaszcza podziału czynności, w sposób odmienny od statutów województw sąsiednich.

Względy na szkolenie praktykantów i specjalizację w danych referatach sprzeciwiają się obecnemu stanowi w sposób jak najbardziej kategoryczny, gdyż obecny podział czynności uniemożliwia należyte szkolenie urzędników pod kątem widzenia wspomnianej specjalizacji, a następnie przy każdej zmianie urzędu (przeniesienia) wymaga ponownego przeszkolenia urzędnika kosztem czasu, nakładu pracy i powstawania zaległości.

Obowiązujące obecnie statuty organizacyjne w sposób prawie jednolity ustanowiły bez większych odchyleń referaty t. zw. fachowe: inwalidzki, zdrowia publicznego, weterynaryjny, wodno-melioracyjny, rolnictwa i reform rolnych, budowlany, drogowy. W odniesieniu do resortu Min. Spraw Wewn. najbardziej jednolite co do podziału czynności są referaty: karno-administracyjny i wojskowy, natomiast referaty:

ogólny, organizacyjny, społeczno-polityczny i administracyjno prawny są przeważnie ujednostajnione tylko nazwą.

Referat ogólny, którego kierownictwo jest zastrzeżone staroście, faktycznie jako referat nie istnieje, gdyż przeważnie sprawy tego referatu są załatwiane albo przez referat społeczno-polityczny, albo organizacyjny, albo znowu adm.-prawny. Z referatu organizacyjnego została w praktyce wydzielona kancelaria, która statutowo nie jest pomyślana jako samodzielna jednostka organizacyjna, lecz pozostająca pod bezpośrednim nadzorem wicestarosty. Pozostałe sprawy referatu organizacyjnego są załatwiane albo przez wicestarostę, albo przez urzędnika prowadzącego kancelarię i sprawy rachunkowo-gospodarcze lub też referat bezpieczeństwa i adm.-prawny. Również nie jest jednolicie ustalony podział czynności i w samych referatach bezpieczeństwa i adm.-prawnym, co zwłaszcza dotyczy spraw cudzoziemskich, broni, wyznaniowych, zaświadczeń moralności i innych z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Dla ujednostajnienia z punktu widzenia szkolenia urzędników i wprowadzenia specjalizacji czynności, następnie z uwagi na sprawność w wykonywaniu zadań i obowiązków, koniecznym jest ustanowienie w resorcie Min. Spraw Wewn. oddziałów: ogólnego, społeczno-politycznego, administracyjnego, wojskowego, karno-adm. i kancelarii.

Do oddziału ogólnego winny należeć sprawy wynikające ze stanowiska starosty jako reprezentanta Rządu, sprawy dotyczące podziału terytorialnego pod względem administracyjnym, sprawy wynikające ze stosunku starosty do władz niezespolonych, odznaczenia, interpelacje sejmowe, sprawy zlecone przez starostę, sprawy osobowe urzędników i niższych funkcjonariuszów, sprawy emerytalne, samorządowe, zmiany granic terytorialnych i nazw miejscowości, biblioteka i wydawnictwa, legalizacja dokumentów, uwierzytelnianie odpisów, doręczanie wezwań, pism i dokumentów, sprawy nie należące do zakresu czynności innych referatów, sprawozdania i wykazy ogólne.

Do oddziału bezpieczeństwa — sprawy polityczne i bezpieczeństwa publicznego, opinie o kandydatach do państwowej służby cywilnej, sprawy porządku publicznego, świadectwa moralności, sprawy cudzoziemców, posiadanie broni, wyznaniowe, meldunkowe, stowarzyszenia.

Do oddziału adm.-prawnego — sprawy obywatelstwa i stanu cywilnego, sprawy przemysłowe, wodne, łowieckie, aprowizacyjne, postępowania administracyjnego i przymusowego, wywłaszczenia, sprawy o przeważającym charakterze adm.-prawnym, o ile nie są zastrzeżone

innym referatom, udzielanie opinij prawnych w sprawach należących do referatów fachowych.

Do kancelarii — sprawy rachunkowo-gospodarcze, depozyty, przechowywanie dowodów rzeczowych, licytacje przedmiotów skonfiskowanych, godziny urzędowania i dyżury oraz biuro podawcze.

Zakres czynności oddziałów wojskowego, karno-administracyjnego i pozostałych oddziałów fachowych może całkowicie odpowiadać obecnemu zakresowi czynności referatów o tejże nazwie.

Z podziałem starostwa na oddziały wiąże się zagadnienie, czy wicestarosta może być obciążony prowadzeniem odrębnej jednostki organizacyjnej. Doświadczenia praktyczne wykazały, że wicestarosta w żadnym wypadku nie może prowadzić jednostki organizacyjnej, gdyż następuje albo niemożność wykonywania w sposób należyty i wyczerpujący obowiązków i zadań ciążących na wicestaroście z tytułu stanowiska zastępcy starosty, albo też niemożność dokładnego załatwiania spraw należących do jednostki prowadzonej przez wicestarostę. Wicestarosta jako stały zastępca starosty winien tylko sprawować bezpośredni nadzór nad starostwem oraz załatwiać osobiście tylko sprawy wewnętrznej organizacji starostwa oraz urzędów i organów podległych staroście oraz sprawy personalne urzędników starostwa.

W tym zakresie wicestarosta winien ponosić odpowiedzialność:

1) za stan organizacyjny starostwa oraz władz i urzędów podlegających staroście;

2) za ogólny nadzór nad należytym spełnianiem obowiązków przez urzędników starostwa;

3) za odpowiednie zatrudnianie urzędników w starostwie;

4) za szkolenie urzędników w zakresie ogólnym z wyłączeniem szkolenia fachowego;

5) za przestrzeganie zasad oszczędności.

W celu spełniania swych zadań wicestarosta winien:

1) przeglądać akta wpływające do starostwa zastrzeżone do wglądu starosty i wicestarosty;

2) odbywać konferencje szkoleniowe z urzędnikami starostwa;

3) przeprowadzać kontrole oddziałów oraz podległych staroście urzędów i organów.

Ponadto wicestarosta winien być uprawniony i usamodzielniony mocą ustawy do stawiania wniosków z zakresu organizacyjnego starostwa, spraw personalnych urzędników starostwa oraz spraw gospodarczych związanych ze starostwem.

Oprócz zagadnień wyżej poruszonych bardzo ważną kwestią, która zasługuje na szczególne rozpatrzenie, jest sprawa polityki personalnej, odnoszącej się do ustalania ilości etatów w starostwie. Obecnie obowiązująca zasada dokonywania podziału i przydziału etatów do starostwa nie posiada ustalonych norm prawnych i odbywa się drogą wewnętrznego wnioskowania w ramach swobodnego uznania czynnika decydującego. Dla usprawnienia wewnętrznej organizacji starostwa koniecznym jest wprowadzenie zasady ustalania ilości etatów drogą rozporządzeń, wydawanych przez wojewodę na wniosek starosty w formie normy prawnej jako rozporządzenia wykonawczego do ramowych przepisów o organizacji starostw. Przydział etatów winien być stały, usztywniony i pociągający za zwolnieniem danego etatu konieczność jego obsadzenia.

Niemniej ważnym zagadnieniem jest sprawa upoważnienia referentów do wydawania decyzyj „za starostę", podpisywania „za starostę" korespodencji oraz sprawa używania pieczęci.

Obecne uprawnienia władz w stosunku do referentów wykonywane są pod kątem widzenia swobodnego uznania. Następstwem tego jest zmniejszanie poczucia odpowiedzialności referentów posiadających mniejszy zakres aprobaty oraz ich autorytetu. Dlatego też jest koniecznym, by powierzenie urzędnikowi prowadzenia referatu pociągało za sobą automatycznie, bez odrębnego zarządzenia, prawo aprobaty spraw niezastrzeżonych staroście (wicestaroście). Dotychczasowe doświadczenia pozwalają na stwierdzenie, że należy pójść po linii rozszerzenia własnej odpowiedzialności urzędników, a nie zmniejszania tej odpowiedzialności. Prawo podpisu i samodzielnej aprobaty winno dawać uprawnienia do używania pieczęci, stąd też jest koniecznym — obok pieczęci „starosta" — wprowadzenie pieczęci „starostwo".

Zagadnienia wychodzące poza ramy tematu organizacji i trybu urzędowania „innych urzędów i organów", podlegających staroście, następnie sprawa wzajemnego komunikowania się starostów należących do różnych województw, oraz sprawa współpracy władz administracji ogólnej z innymi władzami rządowymi i samorządowymi — winny być uregulowane odrębnym rozporządzeniem w celu uniknięcia przeładowania tekstu i zaciemnienia tematu głównego. To odrębne rozporządzenie winno również uregulować sprawę techniki pracy kolegiów i wszelkich ciał doradczych, współdziałających z administracją ogólną, jak również zagadnienie pracy zespołowej, np. konferencyj urzędników i naczelników władz niezespolonych.

J. K.

ZAKRES DZIAŁANIA WŁADZ ADMINISTRACJI OGÓLNEJ ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM T. ZW. RESORTÓW NIEZESPOLONYCH.

(Ciąg dalszy)

3. *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 22.I 1937 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Sprawiedliwości, Komunikacji oraz Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie wykonania rozp. Prezydenta Rzplitej o granicach Państwa (Dz. U. poz. 84)* zawiera m. in. przepisy następujące:

§ 22. (1) Polowania w strefie nadgranicznej bez specjalnego zezwolenia powiatowej władzy administracji ogólnej są zakazane.

§ 26. Rybołówstwo w wodach granicznych, wydobywanie materiałów z łożysk tych wód, . . . wymaga specjalnego zezwolenia powiatowej władzy administracji ogólnej.

§ 31 . . . (3) W odległości 1 km od linii granicznej powiatowa władza administracji ogólnej władna jest zabronić trzymania wszelkiego rodzaju psów.

Sprawy związane z łowiectwem, rybołówstwem i hodowlą zwierząt należą zasadniczo do administracji rolnictwa i reform rolnych. Wyłania się pytanie czy funkcje powiatowych władz administracji ogólnej, wynikające z przytoczonych wyżej przepisów, sprawowane są również z ramienia resortu rolnictwa i reform rolnych. Biorąc jednak pod uwagę, że chodzi w tych przypadkach o ochronę granic, a więc o zagadnienie z dziedziny bezpieczeństwa publicznego, oraz że cytowane przepisy mówią o „specjalnych zezwoleniach", należy przyjąć, iż mamy tu do czynienia z działalnością z zakresu administracji spraw wewnętrznych.

4. *Ustawa z 16.III 1937 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 19.XI 1927 r. o zwalczaniu chorób roślin oraz o tępieniu chwastów i szkodników roślin (Dz. U. poz. 131),* która wykonanie swych przepisów poruczyła Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych, nadała art. 13 i 14 nowelizowanego rozporządzenia brzmienie następujące:

Art. 13. Kto wykracza przeciwko przepisom . . . podlega w trybie administracyjnym karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3.000 zł.

Transporty roślin chorych, opanowanych przez szkodniki lub podejrzanych, oraz wszelkie przedmioty, mogące być rozsadnikami chorób i szkodników roślin — podlegają przepadkowi.

Art. 14. Jeśli sprawcy nie skazanó, można orzec przepadek przedmiotów, wymienionych w art. 13 ust. 2, tytułem środka zabezpieczającego.

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może przyznać zapomogi posiadaczom przedmiotów, których przepadek orzeczono w trybie art. 13 ust. 2, jeżeli osoby te nie ponoszą winy.

Jeżeli orzeczenie o przepadku tytułem środka zabezpieczającego wydała władza administracyjna, można żądać skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego.

Mimo, że powołana ustawa poruczyła wykonanie swych przepisów wyłącznie Min. Rol. i Ref. Rolnych, nie da się utrzymać ewentualne twierdzenie, jakoby funkcje władz administracji ogólnej, wynikające z przepisów art.13 i 14, były sprawowane z ramienia resortu rolnictwa i reform rolnych. Orzecznictwo karne administracyjne sprawują władze administracji ogólnej z ramienia resortu spraw wewnętrznych. Wynika to jasno z klauzul wykonawczych tak rozp. Prezydenta Rzplitej z 22.III 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnym (Dz. U. poz. 365), jak i prawa o wykroczeniach z 11.VII 1932 r. (Dz. U. poz. 572).

Może zachodzić wprawdzie pewna wątpliwość w tym względzie co do orzekania przepadku tytułem środka zabezpieczającego (art. 14 ust. 1), środka tego nie można bowiem uważać za karę w ścisłym tego słowa znaczeniu. Jednak wobec zrównania trybu postępowania przy orzekaniu omawianego środka z trybem wymierzania kar administracyjnych, czego najlepszym dowodem jest przytoczony przepis art. 14 ust. 3, należy przyjąć, że orzekanie przepadku przedmiotów tytułem środka zabezpieczającego stanowi integralną część orzecznictwa karnego administracyjnego i że skutkiem tego czynność taką należy zaliczyć również do administracji spraw wewnętrznych.

Jedynie ewentualne czynności, które by dla władz administracji ogólnej wynikały z przepisu art. 14 ust. 2, leżałyby w płaszczyźnie administracji rolnictwa i reform rolnych, gdyż byłyby one sprawowane poza postępowaniem karnym administracyjnym.

Omawiana tutaj ustawa potwierdza naszą wzmiankę w uwagach wstępnych, że klauzule wykonawcze poszczególnych aktów prawodawczych nie zawsze stanowią dostateczną podstawę do ustalenia właściwości resortowej.

5. *Ustawa z 14.IV 1937 r. o szkodnictwie leśnym i polnym (Dz. U. poz. 224)* zawiera m. in. przepisy następujące:

Art. 23. (1) W sprawach o wykroczenia, określone w niniejszej ustawie, a popełnione w lasach państwowych, administracja lasów państwowych ma prawo prowadzić dochodzenie.

(2) Jeżeli wyniki dochodzenia nie dają podstawy do wszczęcia postępowania karno-administracyjnego lub administracja lasów państwowych nie zamierza wystąpić z wnioskiem o ściganie sprawcy, to sama umarza dochodzenie.

(3) Wniosek o ściganie sprawcy złożyć należy przy skierowaniu sprawy do władzy właściwej do orzekania.

Art. 24 . . . (4) U osób, podejrzanych o popełnienie w lasach państwowych wykroczenia . . . mogą dokonywać rewizji, w zastępstwie policji państwowej, funkcjonariusze służby ochronnej w lasach państwowych; prawo to służy im na obszarze lasów, powierzonych ich pieczy, a poza tym obszarem wtedy tylko, jeżeli policji państwowej nie ma na miejscu, a zwłoka groziłaby zanikiem śladów lub dowodów przestępstwa.

(5) O dokonaniu rewizji sporządza się protokół . . . Jako protokólanta przybrać można również funkcjonariusza służby ochronnej w lasach państwowych . . .

Art. 25. Funkcjonariusze służby ochronnej w lasach państwowych mają prawo legitymować i przymusowo sprowadzać do najbliższego organu policji państwowej osoby, schwytane na gorącym uczynku popełnienia w lasach państwowych wykroczenia, przewidzianego w niniejszej ustawie, albo bezpośrednio potem w czasie pościgu.

Art. 30. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrom Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości oraz innym ministrom, każdemu we właściwym mu zakresie działania.

Przede wszystkim, nawiązując do tego cośmy powiedzieli w punkcie poprzednim, wypada zwrócić uwagę na to, że jakkolwiek ustawa dotyczy spraw leśnych, jednak wykonanie jej powierzone zostało w pierwszej linii Ministrowi Spraw Wewnętrznych, a to ze względu na charakter tej normy jako ustawy karnej oraz ze względu na powierzenie orzecznictwa karnego z tej ustawy władzom administracji ogólnej.

Co się tyczy przepisów art. 23—25, to świadczą one o tym, że spełnianie pewnych funkcyj i związane z nimi uprawnienia, należące normalnie do władz administracji ogólnej względnie ich organów, przekazane zostały administracji lasów państwowych i jej organom. Z punktu widzenia omawianego zagadnienia nastąpiło tu zatem pewnego rodzaju uszczuplenie zakresu działania władz administracji ogólnej na rzecz czynnika niezespolonego, jakim jest administracja lasów państwowych. Ubytek ten został jednak wyrównany przez nałożenie na funkcjonariuszów służby ochronnej w lasach państwowych szeregu obowiązków, spełnianych w zastępstwie organów władz administracji ogólnej.

6. Rozporządzenie Ministra Skarbu z 15.II 1937 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Spraw We-

wnętrznych o klasyfikacji gruntów pod wodami (Dz. U. poz. 246) zawiera wprawdzie niektóre przepisy z zakresu administracji rolnictwa; ponieważ jednak meritum zagadnienia postawionie zostało w płaszczyźnie przepisów skarbowych, przeto omówimy to rozporządzenie na innym miejscu, ograniczając się tu jedynie do wzmianki o nim.

7. *W Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Nr 14 z 1937 r. zamieszczono szereg pism Min. Roln. i Ref. Rolnych zawierających zarządzenia organizacyjne w odniesieniu do podległych temu Ministrowi komórek organizacyjnych w urzędach wojewódzkich i starostwach.* Chodzi mianowicie o zarządzenia następujące:

1) Pismo z 17.XII 1936 r. o siedzibach i terytorialnym zakresie działania referentów rolnictwa i reform rolnych w starostwach na obszarze woj. tarnopolskiego;

2) pismo z 17.XII 1936 r. w sprawie utworzenia oddziału finansowego w wydziale rolnictwa i reform rolnych urzędu wojewódzkiego w Krakowie;

3) pismo z 8.IV 1937 r. o utworzeniu referatów melioracyjnych— ustanawiające przy niektórych starostwach na obszarze woj. stanisławowskiego i tarnopolskiego referaty melioracyjne obsługujące określone grupy powiatów;

4) pismo z 8.IV 1937 r. o podziale woj. stanisławowskiego na referaty rolnictwa i reform rolnych — ustalające siedziby i terytorialną właściwość referentów rolnictwa i reform rolnych starostw na obszarze wspomnianego województwa;

5) pismo z 8.IV 1937 r. o podziale woj. stanisławowskiego na obwody ochrony lasów—ustalające nowy podział obszaru województwa na obwody komisarzy ochrony lasów;

6) pismo z 21.IV 1937 r. o ustanowieniu woj. inspektorów zabudowy.

Zarządzenie ostatnio wymienione powołało dla obszarów woj. pomorskiego, poznańskiego i tarnopolskiego w o j e w ó d z k i c h i n s p e k t o r ó w zabudowy, podlegających bezpośrednio naczelnikom wydziałów rolnictwa i reform rolnych odnośnych urzędów wojewódzkich. Do zakresu działania tych inspektorów przekazano należące uprzednio do kompetencji oddziałów urządzeń rolnych w tych urzędach wojewódzkich sprawy poradnictwa budowlanego i związanej z tym pomocy kredytowej uczestnikom przebudowy ustroju rolnego, a w szczególności sprawy:

a) poradnictwa w zakresie sporządzania planów zabudowania i projektów budynków,

b) współpracy z oddziałem finansowym w zakresie pomocy kredytowej na zabudowę,

c) poradnictwa w zakresie budownictwa dla uczestników przebudowy ustroju rolnego,

d) przeprowadzania zabudowy na terenach parcelacji rządowej,

e) dokonywania kontroli celowości zużycia pożyczek przez uczestników przebudowy ustroju rolnego.

Istota „zespolenia bezpośredniego" polega na załatwianiu przez władze administracji ogólnej spraw należących do rozmaitych resortów oraz na uprawnieniu odnośnych władz centralnych do wydawania w swoim zakresie zarządzeń, poleceń i t. p. urzędom wojewódzkim i starostwom. Powołane wyżej pismo Min. Roln. i Ref. Rolnych świadczą ponadto, że w odniesieniu do dziedzin administracji państwowej bezpośrednio zespolonych we władzach administracji ogólnej właściwe władze naczelne stanowią w zakresie swej kompetencji nie tylko najwyższą instancję merytoryczną, ale że nawet normują niekiedy bezpośrednio strukturę, zakres działania i dyslokację podległych im w terenie komórek organizacyjnych, zespolonych bezpośrednio we władzach administracji ogólnej. Zarządzenia powyższe zostały zresztą, zgodnie z art. 124 rozp. Prez. z 19.I 1928 (Dz. U. poz. 555 z 1936) wydane po porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

8. *Ustawa z 14.IV 1937 r. o ograniczeniu obrotu nieruchomościami powstałymi z parcelacji (Dz. U. poz. 272)* zawiera przepisy tego rodzaju.

Art. 2. (1) Gospodarstwa, powstałe z parcelacji, nie mogą być zbywane w całości lub w części, dzielone, wydzierżawiane, zastawiane lub obciążane bez zezwolenia władzy. . .

Art. 3. (1) W licytacji gospodarstw, powstałych z parcelacji, mogą brać udział tylko te osoby, które na nabycie nieruchomości uzyskały zezwolenie władzy, właściwej ze względu na miejsce położenia licytowanej nieruchomości. . .

Art. 7. . . (2) Gospodarstwo, którym rozporządzono wbrew przepisom art. 2, może być poddane przymusowemu wykupowi. . . Jeżeli wykup następuje z powodu sprzedaży nieruchomości, dokonanej wbrew przepisom art. 2, władza może określić wynagrodzenie za wykupione gospodarstwo. . .

Art. 8. (1) Kto. . . podlega karze aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 3.000 złotych lub jednej z tych kar. . .

(2) Do dochodzenia i karania wykroczeń. . . właściwa jest powiatowa władza administracji ogólnej.

Art. 9. (1) Do udzielania zezwoleń, przewidzianych w art. 2 i 3. . . właściwy jest starosta.

(2) Minister Rolnictwa i Reform Rolnych ustala zasady, którymi kierować się będą starostowie przy wykonywaniu przepisów ust. 1.

Art. 13. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Ministrowi Sprawiedliwości, każdemu we właściwym mu zakresie działania.

Przytoczone wyżej przepisy, z wyjątkiem jedynie przepisu art. 8, dostatecznie uzasadniają twierdzenie, że chodzi tu o funkcje powiatowych władz administracji ogólnej sprawowane z ramienia bezpośrednio zespolonego w tym zakresie resortu rolnictwa i reform rolnych. Szczególnie jasno przedstawia się sprawa w świetle przepisu art. 9 ust. 2. Ponadto należy zauważyć, iż zakres działania władz administracji ogólnej został na tym odcinku poważnie rozszerzony, ponieważ ustawa powierzyła starostwom całą grupę czynności nowych, dawniej nie sprawowanych ani przez władze administracji ogólnej ani przez jakiekolwiek inne władze, gdyż wprowadzenie ograniczeń co do obrotu nieruchomościami powstałymi z parcelacji stanowi novum w naszym ustawodawstwie.

Co się tyczy orzecznictwa karnego administracyjnego, to—jak już wiemy z poprzednich rozważań — należy ono kompetencyjnie do administracji spraw wewnętrznych niezależnie od tego, czy okoliczność ta znajduje oddźwięk w klauzuli wykonawczej danego konkretnego aktu prawodawczego, czy nie.

O innych przepisach tej ustawy będzie jeszcze mowa w rozdziale traktującym o stosunku administracji ogólnej do resortu sprawiedliwości

9. Instrukcja Min. Rol. i Ref. Rolnych z 5.VI 1937 r. w sprawie zasad postępowania przy udzielaniu zezwoleń, przewidzianych w ustawie o ograniczeniu obrotu nieruchomościami powstałymi z parcelacji (Mon. Pol. Nr 134 poz. 220) zawiera jedynie rozwinięcie niektórych zasad omówionej w poprzednim punkcie ustawy, nie wnosząc do poruszanego tu tematu nic nowego; ograniczamy się przeto tylko do niniejszej wzmianki.

(C. d. n.).

DR WOJCIECH NATANSON

DZIAŁALNOŚĆ ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W R. 1935/36

Corocznie na posiedzeniach Rady Wojewódzkiej, zgodnie z przepisem art. 45 rozp. Prezydenta Rzplitej z 19. I. 1928 (Dz. U. poz. 555), wojewodowie składają sprawozdania o ogólnym stanie województwa, działalności administracji państwowej i ważniejszych zamierzeniach na przyszłość. Najważniejsze dane zawarte w tych sprawozdaniach zasługują niewątpliwie na omówienie. Rozpoczynamy ich przegląd od województwa łódzkiego. Porównawcze zestawienie poszczególnych sprawozdań wojewódzkich pozwoli w przyszłości na wytworzenie ogólnego obrazu działalności administracji rządowej na obszarze całego Państwa.

* * *

Sprawy obywatelstwa, przynależności i nazwisk. W r. 1935/36 nadano w województwie łódzkim obywatelstwo polskie 205 osobom, z czego przypada na zamieszkałych w Polsce 42 obywateli i na osiadłych zagranicą 163. W tej liczbie, według pochodzenia, mieści się: 165 obywateli bezpaństwowych, 29 byłych rosyjskich, po 2 austriackich, łotewskich, litewskich, czechosłowackich i niemieckich oraz 1 sowiecki. Odmówiono nadania obywatelstwa 90 osobom. Utratę obywatelstwa orzeczono w 99 wypadkach (wskutek nabycia przez te osoby obywatelstw obcych), pozbawiono obywatelstwa 102 osoby za uchylanie się od służby wojskowej (ciekawą jest rzeczą, że liczby nowych obywateli polskich i tych, którzy obywatelstwo utracili są niemal identyczne). Nadano nazwiska dzieciom nieznanych rodziców w 81 wypadkach, zezwoleń na zmianę nazwiska wydano 24. Zalegalizowano świadectw zdolności do zawarcia małżeństwa zagranicą 507.

Sprawy administracyjno-prawne i wywłaszczeniowe. Spraw związanych z N. T. A. było 9, wyroków nadeszło 5. W 79 wypadkach

udzielono opinij prawnych. W zastępstwie Prokuratorii Generalnej Urząd Wojewódzki występował w 2 wypadkach imieniem Skarbu Państwa. Urząd Wojewódzki współdziałał także w sprawach wywłaszczeniowych, z których najważniejsze związane były z budową nowych linij kolejowych.

Sprawy karno-administracyjne. W okresie od 1 X 1934 do 30.IX 1935 wymierzono następującą ilość kar za wykroczenia:

sanitarne	10.878	z ustawy o powsz. ob. wojsk.	4.955
drogowe	27.238	z prawa o wykroczeniach	29.435
w sprawach broni	2.564	różne	35.486
alkoholowe	6 341	Razem	116.897

W r. poprzednim wymierzono 119.152 kar, a więc nieco więcej.

Poszukiwania i repatriacja. Zaginionych dzieci, umysłowo chorych i nie mających stałego zamieszkania poszukiwano 89. Wypadków poszukiwań zaginionych pieczęci i odznak urzędowych było 28. Na żądanie placówek zagranicznych repatriowano do Polski 44 chorych.

Bezpieczeństwo publiczne. W okresie od 1.IV 1935 do 31.III 1936 popełniono w woj. łódzkim przestępstwa następujące:

zbiorowy opór władzy	43	kradzieże	37.572
zabójstwo	110	fałszerstwo pieniędzy	11
rozbój	130	nielegalne posiadanie broni	1.720
podpalenie	121	zakłócenie spokoju publicz.	14.195

Sprawy wyznaniowe. Suma globalna składek dla parafii i filiatów ewang.-augsburskich, zatwierdzonych przez Urząd Wojewódzki, wyniosła 168.864 zł. Zatwierdzono budżety gmin wyznaniowych żydowskich na ogólną sumę 2.929.636 zł. Przed wojewódzką komisją egzaminacyjną odbyły się 4 egzaminy kandydatów na rabinów i podrabinów.

Sprawy prasowe. W związku z konfiskatami załatwiono 86 spraw. Rozstrzygnięto 26 odwołań w sprawach stoisk z gazetami. Wydano 14 zarządzeń w sprawach odebrania debitu. Na terenie województwa wychodzi obecnie 17 dzienników, 35 tygodników 62 dwutygodniki i miesięczniki. W języku polskim ukazywało się 60 czasopism, w języku niemieckim 21, w języku żydowskim 25.

Utrzymanie porządku publicznego. Ogółem załatwiono w tym dziale 558 spraw, z czego na sprawy broni przypada 219 spraw. Skonfiskowano 526 sztuk broni palnej i 20 sztuk broni myśliwskiej. Wydano 7 pozwoleń na przedsiębiorstwa handlu bronią. Rozpatrywano 177 odwołań w sprawie stoisk ulicznych. Załatwiono 97 spraw dotyczących kwest.

Sprawy dowodów osobistych i meldunków. Ogółem załatwiono w tym dziale 558 spraw. W tej liczbie 165 spraw meldunkowych, 182 sprawy paszportów zagranicznych, 5 spraw przepustek granicznych, 3 sprawy pobytu w pasie granicznym, 90 innych spraw.

Sprawy widowiskowe. Spraw teatrów i kin stałych załatwiono 91, teatrów i kin objazdowych 36, strzelnic 27, karuzeli i huśtawek 28, gry na instrumentach 38, szkół tańca 26, różnych spraw widowiskowych 35, pozwoleń na różne imprezy widowiskowe 186. Imprezy te, to przeważnie t. zw. gry zręcznościowe, prowadzone przez bezrobotnych, którzy w ten sposób zapewniają sobie minimum egzystencji. Wszystkich mechaników, zatrudnionych w kinach województwa, poddano egzaminowi.

Sprawy stowarzyszeń. Zlikwidowano szereg stowarzyszeń, które nie przejawiały żadnej żywotności lub zachowały tylko pozory działalności. Dążono również do skomasowania stowarzyszeń o ideologii podobnej. Baczną uwagę poświęcono sprawie przerejestrowania ochotniczych straży pożarnych. Zarejestrowano stowarzyszeń 1.173, w tym:

straży pożarowych	1.059	sportowych	10
organizacyj rolniczych . . .	25	opieki społ. i dobroczynności .	30
gospod. i zawodowych . . .	19	innych	15
kultur.-oświatowych	9	Oddziałów względnie kół różnych stowarzyszeń powstało	417
śpiewaczo-muzycznych . . .	6		

Sprawy cudzoziemców. Dążono do ograniczenia napływu cudzoziemców, zamierzających w Polsce zarobkować, natomiast cudzoziemcom przybywającym do Polski w celach turystycznych nie czyniono utrudnień. Cudzoziemców mieszkających w Polsce zaopatrywano w dowody osobiste.

Sprawy wojskowe. W tej dziedzinie załatwiano sprawy wynikające z ustawy o powsz. obow. wojskowym, rozp. o podatku wojskowym oraz innych ustaw i rozporządzeń dotyczących zagadnień wojskowych. Ponadto w zakres działania Urzędu Wojewódzkiego wchodziły sprawy w. f. i p. w. Komitety w. f. i p. w. zajmowały się również propagandą i organizacją spraw P. O. S. W r. 1936 uzyskało prawo do noszenia tej odznaki 12.928 osób.

Sprawy oprowizacyjne. W tej dziedzinie zwracano uwagę na kształtowanie się cen artykułów pierwszej potrzeby. Ceny ustalano w drodze porozumienia na wspólnych konferencjach władz administracji ogólnej z zainteresowanymi branżami. Kon-

ferencje takie odbywały się w starostwach, względnie — o ile tam nie dochodziło do porozumienia — w Urzędzie Wojewódzkim. Przestrzegano zasady, by w powiatach ceny nie przekraczały poziomu cen łódzkich. Ceny węgla, nafty i cukru ustalane są w drodze porozumienia władz centralnych z centralnymi przedstawicielami danych branż przemysłowych. Największy spadek cen zanotowano w lutym 1935, a największą zwyżkę w lipcu 1935. Początek 1936 r. charakteryzuje powolny spadek, od kwietnia 1936 zaczyna się powoli uwidoczniać wzrost cen ziemiopłodów i żywca. Giełda zbożowo-towarowa osiągnęła w r. 1935/36 cyfrę 38.459 transakcyj przy ilości 310.355 tonn i wartości 54.694.203 zł. Pracowano nad zorganizowaniem giełdy mięsnej. Współpracowano ściśle ze Związkiem Spółdzielni Spożywców, jako przedstawicielstwem szerokich mas konsumentów.

Zdrowie publiczne. W r. sprawozdawczym Skarb Państwa przyznał 108.000 zł subwencyj na cele zdrowotności publicznej. W dziedzinie szpitalnictwa urządzono rozbudowany w r. 1934/35 Szpital św. Aleksandra w Radomsku. „Dni Przeciwgruźlicze“ urządzono od dn. 1.XI 1935 do 10.I 1936. Otwarto przychodnię przeciwgruźliczą w Świnicach. W r. 1935 stwierdzono wśród poborowych 885 wypadków jaglicy, w r. 1934—1.139. W r. 1935 dokonano pierwszych 56.940 szczepień ochronnych przeciw ospie, rewakcynacyj 95.840. Zanotowano też 68 wypadków zachorowań i 7 zgonów na dur plamisty, gdy w r. 1936 17 zachorowań i 1 zgon. Duru brzusznego w r. 1935 zanotowano 1.912 przypadków i 168 zgonów, w r. następnym 2.668 przypadków i 175 zgonów. Szczególne nasilenie choroby następuje z końcem lata. Czerwonka: w r. 1935 zanotowano 22 wypadki i 1 zgon, w 1936 r. 10 zachorowań i 1 zgon. Szkarlatyna: w 1935 r.—1.763 zachorowań i 27 zgonów, w 1936 r.—1.746 zachorowań i 28 zgonów. *Nasilenie w jesieni i w zimie.* Dyfteria: w 1935 r. 2113 przypadków i 84 zgony, w 1936 r. 1963 przypadki i 65 zgonów. Przeciw durowi plamistemu w r. 1935 zaszczepiono 84 osoby spośród personelu szpitalnego. Przeciw płonicy w r. 1935 zaszczepiono 1.499 osób. Przeciw wściekliźnie—478 osób. W r. sprawozdawczym zostały pobudowane i oddane do użytku publicznego studnie w Władysławowie, Gosławicach i Malińcu. 34 przychodni (stacji opieki nad matką i dzieckiem) miało w swych rejestrach 14.032 dzieci, którym udzielono 50.050 porad, oraz wydano 540.098 litrów mleka i mieszanek odżywczych oraz leczniczych. Pod opieką stacji były 1.402 kobiety ciężarne, którym udzielono 2027 porad. Pielęgniarki dokonały 45.550 wywiadów domowych.

Działalność Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych. Przymusowe ubezpieczenie od ognia. 1 stycznia 1935 było ubezpieczonych ogółem 244.129 nieruchomości, podlegających przymusowi ubezpieczenia od ognia. Przeciętnie na jedną nieruchomość przypadało 7.300 zł ubezpieczenia. Przeciętna składka na jedną nieruchomość wyraża się kwotą 14 zł. W ciągu r. 1935 na terenie województwa miało miejsce 1886 pożarów, w czasie których spłonęło 2.606 nieruchomości. Stosunek ogólnej sumy odszkodowań do sumy składek za r. 1935 wyraził się cyfrą 63,1%. Przymusowe ubezpieczenie ruchomości rolnych obejmowało ogółem 152.631 gospodarstw. Ogólna suma ubezpieczenia tych gospodarstw wynosiła 198.827.580 zł. Składka wynosiła ogółem 926.037 zł; na jedno gospodarstwo wypadało 6.89 zł. Szkód było ogółem 2.003, za które Zakład zapłacił 654.788 zł odszkodowań. Procentowy stosunek sumy odszkodowania do sumy przypisanych składek — 70,7%. Indywidualne ubezpieczenia umowne. Ogółem zawarto 2.223 ubezpieczeń na łączną sumę 135.395.385 zł. Szkód ogniowych było 67. Suma odszkodowań wynosiła 51,8% składki bilansowej. W sierpniu 1935 wprowadzono nowe działy ubezpieczeń (od kradzieży z włamaniem i rabunku, od następstw wypadków, odpowiedzialności cywilnej i samochodów). Ogółem zawarto 18 ubezpieczeń ze składką łączną 3.601 zł. Ubezpieczenie plonów od gradobicia. Zawarto 168 ubezpieczeń na sumę 1.795.729 zł. Szkód gradowych było 7. Działalność zapobiegawcza. W r. 1935 udzielił Zakład zasiłków w naturze i gotówce 352 strażom pożarnym. Innych subwencyj udzielił Zakład na łączną sumę 16.695 zł. Zasiłków dla większych miast 40.000. Woj. Związkowi Straży Pożarnych 20.000. Ubezpieczonym na ognictrwałą odbudowę udzielono 123 pożyczek ulgowych w łącznej sumie 58.770 zł. Przyznawano też pożyczki związkom samorządowym.

Administracja rolna. Łódzka Izba Rolnicza. Prace Izby są prowadzone przy pomocy jej fachowego personelu w składzie 16 osób. Prace fachowe w terenie wykonywają O. T. O. i K. R. przy pomocy 112 pracowników pod kierunkiem fachowym Izby. Prace Izby dają największe rezultaty w dziedzinie hodowli i ogrodnictwa. Wojew. Tow. Organ. i Kółek Rolniczych w Łodzi zrzesza w 12 pow. O. T. O. i K. R. — 14.518 członków w 616 kółkach. Składki płaciło 5.900 członków. Woj. Organizacja Kół Gospodyń Wiejskich zrzesza w 258 kołach około 4.552 członkiń. Na terenie wojew. działa Zw. Rewizyjny Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych, Okręgowy Zw. w Warszawie. Do Związku należą 54 spółdzielnie mleczarskie.

Ogólna produkcja masła w r. 1935 wynosiła 1.185.000 kg. Wypłata rolnikom za mleko w 1935 wynosiła 2.800 000 zł. W ciągu r. 1935 w 7 składnicach przy mieczarniach spółdzielczych zebrano 728.000 sztuk jaj. W ciągu I kwartału 1936 r. zebrano jaj 215.000 sztuk. Zw. Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich sprzedał w r. 1935—863.840 kg masła. Spółdzielni kredytowych istnieje na terenie województwa 157, z których 7 w stanie likwidacji. Ilość członków 49.989. Spółdzielnie, a w szczególności kasy Stefczyka biorą czynny udział w rozprowadzaniu wśród drobnych rolników kredytów na zaliczki zbożowe. W wojew. łódzkim jest czynnych 8 spółdzielni rolniczo-handlowych w 6 powiatach. Ilość członków wynosi 1384. Ilość transakcyj giełdy zbożowo-towarowej wynosiła w 1935/36 r. 38.459. Ilość członków giełdy 182, ilość uczestników — 4.240. Terenem operacyjnym giełdy są woj. łódzkie, Kujawy i północno-zachodnie powiaty woj. kieleckiego. W r. 1935/36 odbyło się 195 zebrań giełdowych. Ilość uczniów w szkołach rolniczych w 1935 r. 254. Akcja organizacji gospodarstw przodowniczych obejmowała 256 gospodarstw.

Ochrona lasów. W r. sprawozdawczym wpłynęły do Inspektoratu Ochrony Lasów 433 sprawy, z czego załatwiono ostatecznie 420, a tymczasowo 15. Ponadto wydano 15 orzeczeń uznających lasy za ochronne. Planów gospodarczych załatwiono 22, wydano 8 zezwoleń na zmianę rodżaju użytkowania, w 15 wypadkach zezwolono na przedterminowe wyręby, w 63 wypadkach zezwolono na odstrzał zwierzyny łownej. Zalesiono 863.15 ha nieużytków.

Sprawy weterynaryjne. Odszkodowania i zapomogi za zabite i padłe zwierzęta wynosiły w r. sprawozd.—21.838 zł. Na zwalczanie chorób zaraźliwych zwierzęcych i personel pomocniczy wydano 4.650 zł. Systematycznie prowadzona jest akcja badania koni nowowprowadzonych w kierunku nosacizny. W wyniku tej akcji zgłoszono na terenie województwa 62 konie. Prowadzi się też badanie bydła rogatego w kierunku pryszczycy w pasie nadgranicznym z Niemcami. Wszczęto prace przygotowawcze do masowej tuberkulinizacji bydła. Przeprowadzono akcję szczepienia świń przeciw chorobom pomorowym. Walczy się też z różycą świń i ze wścieklizną psów. Przeprowadzono 63 lustracji rzeźni i miejsc uboju. Stanowiska oglądaczy mięsa zostają stopniowo obsadzane przez lekarzy weterynarii.

Przebudowa ustroju rolnego. W r. sprawozdawczym objęto akcją scaleniową 93 obiekty, 7.424 gospodarstw o 37.597 ha obszaru. Uczestnikom scalenia, przenoszącym swe zabudowania na nowe kolonie,

przyznawane są pożyczki w gotówce i budulcu, jak również pożyczki pieniężne na urządzenie studzien, kupno inwentarzy, zakładanie sadów i inne inwestycje. Podlegające scaleniu gospodarstwa zwalniane są ustawowo na przeciąg 2 lat od podatku gruntowego. Zniesiono służebności w 25 obiektach, obejmujących 840 gospodarstw. W sprawie wykupu gruntów dzierżawionych zgłoszono 2.642 wnioski do dn. 1.IV 1936. Na mocy przepisów ustawy o organizacji ziemskiej włościan w r. 1935/36 dokonano podziału 1 wspólnoty ogólnej oraz 2 wspólnot gromadzkich. W tymże okresie dokonano również 2 zamian gruntów między wsią a dworem. Rozparcelowano na terenie wojew. łódzkiego 446.39 ha gruntów państwowych, z czego utworzono gospodarstw samodzielnych 38, dodatkowych 78, parcel robotniczych, urzędniczych i specjalnych 81. Gruntów prywatnych rozparcelowano w powyższym okresie 2.979 59 ha, czyli prawie dwukrotnie więcej, niż w r. ubiegłym. Ogłoszony został na r. 1936 wykaz imienny majątków, podlegających obowiązkowi parcelacyjnemu, obejmujący 1079 ha gruntów.

Prace wodno-melioracyjne. Wydano 3 rozporządzenia wojewody o utworzeniu publicznych przedsiębiorstw melioracyjnych. Studia i projekty prowadzono na 16 obiektach, a mianowicie:

	Pomiary	Projekty
Regulacja rzek	120,1 km.	119,5 km.
Obwałowanie	169,8 „	81,4 „
Kanały	140,4 km.	93,7 km.

Koszt tych prac wyniósł 81.500 zł. Na publicznych robotach melioracyjnych przepracowano 128.000 robotnikodniówek. Wykonano 15,7 km. regulacji rzek, 6,7 kanałów i 29,9 obwałowań. Razem 50,3 km.

Sprawy finansowo-rolne. W okresie sprawozdawczym przeprowadzono akcję oddłużeniową na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzp. z 24.X 1934. Z funduszu obrotowego reformy rolnej wydatkowano 510.752 zł, wpływy natomiast wynosiły 196.127 zł. Udzielono 223 pożyczek na przeniesienie zabudowań w związku ze scaleniem, 148 pożyczek na zakup materiału budowlanego. Wydano 484 orzeczeń o przeniesieniu tytułu własności na nabywców działek państwowych.

Biuro do spraw finansowo-rolnych. Wojew. biuro do spraw finansowo-rolnych prowadziło akcję uświadamiającą rolników w dziedzinie akcji oddłużeniowej, wydało 37 opinii pisemnych, zlustrowało i oszacowało 74 majątków ziemskich, sprawowało nadzór sądowy w 1 gospodarstwie, przeprowadziło lustrację 52 powiatowych urzędów rozjemczych 24 powiatowych delegatów Wojewódzkiego Biura F. R., oraz 22 nad-

zorowanych majątków. Powiatowe delegatury Wojew. Biura F. R. udzielały ustnych porad, stawiały wnioski, szacowały nieruchomości, wydawały opinie i t. d.

Powiatowe urzędy rozjemcze. Urzędy te załatwiły 8604 sprawy. W pierwszych miesiącach okresu sprawozdawczego napływało dużo spraw o uznanie długu za rolniczy. W następnych miesiącach większość spraw wnosili wierzyciele — o uchylenie moratorium i uzyskanie wcześniejszych terminów spłaty.

Wojewódzki Urząd Rozjemczy. Urząd ten załatwił w 1935/36 r. 366 spraw na 1.770.000 zł.

Administracja przemysłowa. Na terenie województwa znajduje się 7000 zakładów przemysł., zatrudniających 160.000 robotników, z czego przypada robotników:

na hutnictwo	898	na drzewny	4.412
„ przemysł metal.	4.801	„ budowlany	4.764
„ włókienniczy	106.279	inne przemysły	31.615
„ chemiczny	6.186		

W r. 1935/36 zlustrowano 1500 zakładów przemysł. pod wzgl. bezpieczeństwa pożarowego i bezpieczeństwa pracy i zatwierdzono 222 projekty urządzenia zakładów przemysłowych. Zezwoleń na ustawienie nowych kotłów parowych i przeniesienie starych wydano 85. Na terenie województwa czynnych jest 60 zakładów elektrycznych użytecz. publicznej. W r. sprawozdawczym obniżono taryfy na prąd, pobierany przez te zakłady. Postanowiono zorganizować Międzykom. Zw. Elektryfikacyjny oraz opracowano ogólny projekt elektryfikacyjny dla okręgu łódzkiego. Utworzono Komisję Rejonową Przysposobienia Gospodarczego. Liczba organizacyj rzemieślniczych, opartych o przepisy prawa przemysłowego, wynosi 440. Wiele z nich przejawia b. słabą działalność. Lustrację przeprowadzono w 93 cechach. Wojewoda wydał okólnik w sprawie stosowania sankcyj karnych w razie naruszenia przepisów rzemieślniczych. Chodziło o zwalczanie rzemiosła anonimowego.

Sprawy komunikacyjno-budowlane. W okresie sprawozd. ilość dróg przedstawiała się w woj. łódzkim następująco (w kilom.):

	Drogi o twardej nawierzchni	Drogi o nawierzchni gruntowej
Państwowe . . .	704	—
Wojewódzkie . .	824	24
Powiatowe . . .	1.485	292
Gminne	869	18.194
Ogółem .	3.942	18.510

Co czyni: na 1000 mieszkańców dróg bitych 1.48, gruntowych 6.96 km. Ilość mostów na dzień 31.III.1936 ogółem 7631 m. b. świateł, ilość przepustów 2900 m. b. Zremontowano ogółem 1492 km dróg. W porównaniu z faktycznymi potrzebami odnowy (16% rocznie) roboty wykonane stanowią: na drogach państwowych 115%, na wojewódzkich 35%, na powiatowych 17,7%; ogółem 46,7%. Wybudowano nowych dróg 27.036 km brukowanych i 82.805 szos. W porównaniu z r. ubiegłym stanowi to zmniejszenie o 12.4%. W stosunku do istniejących dróg wynoszą drogi nowe 0,6%. Przebudowy dróg (nawierzchnie ulepszone) dokonano na 40.4 km. (asfalt i kostka). Drogomistrzów było 52, dróżników 474, maszynistów i t. p. 24. Wydatki na cele drogowe wynosiły 13.145.591 zł. W r. 1935/36 zanotowano wzrost ilości pojazdów mechanicznych. Ubyło 950 pojazdów, przybyło 996. Dnia 1 IV 1936 było pojazdów mechanicznych: osobowych prywatnych 1172, osobowych zarobkowych 324, autobusów 168, pojazdów ciężarowych sanit. 452, specjalnych i różnych 54, motocykli 618, razem 2170; ogółem pojazdów 2788. W r. sprawozdawczym odjęto funkcje budowlane gminom wiejskim na terenie t. zw. „małego regionu", a przydzielono je starostwom i wydziałom powiat. Zatwierdzony został projekt wodociągów m. Łodzi i kanalizacji m. Pabianic. Na terenie województwa znajdowało się ogółem 101 nieruchomości państwowych zarządzanych przez Min. Spr. Wewn. Czynsze dzierżawne wynoszą od 278 lokatorów — 85.108,62 zł. Na zarząd i administrację oraz drobny remont wydatkowano 37.750 zł. Na roboty budowlane wydano 153.815.67 zł. Na grobownictwo wojenne wydatkowano ogółem 3.750 zł.

Opieka społeczna Odwołań w sprawie leczenia ubogich chorych załatwiono 200. Na podstawie rozporządzenia z 27.X.1933 umorzono szereg zaległości z tytułu leczenia ubogich chorych wzgl. rozłożono je na raty półroczne i roczne. Urząd wojewódzki wykonywał nadzór nad działalnością stowarzyszeń o celach opiekuńczych oraz działalnością opiekuńczą związków samorządowych. Załatwiano też sprawy repatriacji, fundacyj na cele opiekuńcze i asygnowania kredytów z budżetu Min. Op. Społ. Na terenie województwa czynnych było 148 zakładów opiekuńczych. Działało 255 stowarzyszeń o celach opiekuńczych. Inspekcyj zakładów i stowarzyszeń opiekuńczych dokonano 139. Zatwierdzono 13 wewnętrznych regulaminów tych zakładów. Kierowano nadmiar starających się o umieszczenie w schroniskach w Łodzi do zakładów na terenie innych gmin. Inicjatywę założycieli zakładów opiekuńczych kierowano na odcinki najbardziej odpowiednie. Przy sposo- zatwierdzania budżetów samorządowych zwracano uwagę na wy-

sokość i należyte użytkowanie wydatków, przeznaczonych na opiekę społeczną. W niektórych wypadkach gminy sprawują opiekę w imieniu i na rachunek Państwa, np. jeśli idzie o inwalidów pracy. Urząd wojewódzki zajmował się w tych wypadkach asygnowaniem kredytów i kontrolą nad ich użyciem. Wydano szereg instrukcyj dla związków samorządowych co do wyboru opiekunów społecznych i usprawnienia ich działalności.

Co do osób o specjalnych kwalifikacjach, uprawnionych do opieki (weteranów powstań narodowych, osób zasłużonych przy odbudowie niepodległości), Urząd Wojewódzki zajmował się rejestracją jednostek, posiadających te kwalifikacje, ustalaniem kwalifikacyj, udzielaniem rad i wskazówek, oraz w razie potrzeby — doraźnej pomocy materialnej. Organizowano też pomoc doraźną przy klęskach żywiołowych, oraz opiekę dla dzieci upośledzonych i umysłowo chorych, nie zagrażających bezpieczeństwu otoczenia. Z inicjatywy społecznej rozpoczęto budowę internatu dla dzieci ociemniałych Łódzkiej Rodziny Radiowej.

W r. sprawozd. rozstrzygnięto 36 sporów między związkami samorządowymi w sprawach opiekuńczych i wydano 200 orzeczeń w sprawie wsparcia z tytułu opieki społecznej. Dokonano repartycji kosztów leczenia osób nie mających prawa do opieki w żadnej gminie, na sumę 200.000 zł.

Na terenie województwa istnieje 36 fundacyj opiekuńczych. W ciągu r. spraw. zlustrowano wszystkie ważniejsze obiekty fundacyjne. Zorganizowana została wystawa p. n.: „Opieka nad dzieckiem i młodzieżą w województwie łódzkim". Wystawcami były zw. samorządowe i instytucje prywatne. Opracowano wzorowy regulamin dla kolonij letnich, wydano przepisy o samorządzie młodzieżowym, o rachunkowości, budownictwie kolonij i o szczepieniach. Dokonano 45 lustracyj kolonij. W sezonie letnim 1935 r. na kolonie i półkolonie letnie wysłano 28.000 dzieci. Koszt urządzenia wynosił 1.200.000 zł, z czego 154.000 pokryły dotacje ze Skarbu Państwa, 350.000 zł Fundusz Pracy, 100.000 zł związki samorządowe. Urządzaniem kolonij zajmowało się 80 instytucyj. Zorganizowano ogródki działkowe w Pabianicach, Tomaszowie Maz., Zgierzu, Brzezinach, Kole i Turku.

Wszczęto też akcję, zmierzającą do zwalczania żebractwa i włóczęgostwa, oraz zorganizowano Tow. Przeciwżebracze. Wydział Pracy i Op. Społ. Urzędu Woj. przy współudziale Tow. Krzewienia Zagadnień Opieki Społ. wydał podręcznik świetlicowy, zawierający artykuły wybitnych znawców zagadnienia.

Na cele walki z bezrobociem Urząd Wojewódzki wydatkował kwotę 318.028 zł z budżetu Min. Op. Społ. Przy pomocy tych kredytów przeprowadzono jednorazową akcję zapomogową w okresie Bożego Narodzenia (40.000 zł). Z akcji tej skorzystało 9.266 rodzin bezrobotnych. Ponadto na robotach publicznych zatrudniono 14.000 osób.

Udzielono 115 pozwoleń na zatrudnienie cudzoziemców, fachowców w nowych gałęziach produkcji. Ogólna ilość zatrudnionych cudzoziemców wynosiła 788. Inwalidów w myśl ustawy z 17.III 1932 zatrudniono 474. Wydano 13 zezwoleń na emigrację. Na terenie województwa funkcjonowało 18 społecznych biur pośrednictwa pracy. Rozpatrywano 4.657 spraw z dziedziny ubezpieczeń społecznych. Nadto 641 odwołań od orzeczeń Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy w związku ze świadczeniami na wypadek braku pracy. Dnia 31.III 1936 ilość inwalidów wojennych i wojskowych wynosiła 7.046 osób (w tym 13 ociemniałych).

Inspekcja pracy. Na terenie województwa działało 7 inspektorów i 6 podinspektorów pracy. W rejestrach obwod. inspektorów pracy figurowały 3.153 zakłady, zatrudniające 151.881 robotników. Zwiedzono 1.591 zakładów zarejestrowanych i 479 takich, które nie kwalifikują się do rejestracji. Prócz tego inspektorzy pracy obejrzeli 680 zakładów w związku z ich otwarciem lub przebudową, wzięli udział w 482 komisjach, wydali 767 opinij w sprawach otwarcia, zamknięcia lub przebudowy zakładów. Ogólna ilość wizytacji 3.236. Na 1 siłę inspekcyjną wypadało 216 wizytacyj. Wizytacje dotyczyły zbadania czasu pracy, i zarobków robotniczych i t. d. Zarządzeń w zakresie higieny pracy i warunków zdrowotnych robotników wydano 2.717. Zarządzeń w zakresie bezpieczeństwa pracy wydano 3.426. Akcja organizowania racjonalnej pierwszej pomocy w nieszczęśliwych wypadkach objęła 34 zakłady, zatrudniające 438 robotników, rozmieszczonych w 34 drużynach ratowniczych.

Zarejestrowano 4.862 nieszczęśliwe wypadki przy pracy, w tym 29 wypadków śmiertelnych i 613 ciężkich. Wypadków śmiertelnych było: w przemyśle włókienniczym 8, w rolnictwie 6, w przemyśle budowlanym 5, w innych przemysłach — 10.

Stwierdzono 9.955 wykroczeń przeciw przepisom w zakładach pracy. Najwięcej było wykroczeń przeciw ustawie o czasie pracy (1.980). Spraw, dotyczących obniżenia płac w fabrykach, związanych umową zbiorową lub zatrzymywania zarobków robotniczych, było 677.

Rozpatrzono 1.413 zatargów z poszczególnymi robotnikami i 361 zatargów zbiorowych. Zatargów bez strajku było 225, zatargów strajkowych 136. Ilość zatargów strajkowych stanowiła 38% ogólnej liczby zatargów zbiorowych. W przemyśle włókienniczym zatargi strajkowe były przeważnie połączone z okupacją fabryk. Zatargi te były wywoływane: niehonorowaniem umów zbiorowych, zwiększeniem ilości obsługiwanych maszyn, nieuznaniem lub zwolnieniem z pracy delegata, redukcją robotników, odmową udzielenia urlopów.

W rolnictwie rozpatrzono 188 zatargów z poszczególnymi robotnikami. Zatargami zbiorowymi objętych było 41 folwarków i 1.377 robotników.

Ponadto rozpatrzono 130 zatargów z dozorcami domowymi i 1 zatarg zbiorowy. W dziale ochrony pracy kobiet i młodocianych pracowały 2 inspektorki.

Administracja szkolna. W r. szkolnym 1935/36 na terenie województwa było 417.210 dzieci w wieku obowiązku szkolnego. Z tej liczby uczyło się:

w publicznych szkołach powszechnych	385.161	dzieci
w prywatnych „ „	13.821	„
w szkołach innego typu	3.525	„
w domu	700	„

Reszcie, t. j. (14.003 dzieciom) bądź to odroczono obowiązek szkolny, bądź to zwolniono od niego, lub nie pociągnięto do obow. szkolnego. Liczba uczniów w publicznych szkołach powszechnych — 14.003, w 138 szkołach prywatnych — 14.409; w tym chłopców 197.830, dziewcząt 194.111.

W ogólnej liczbie 1.887 publ. szkół powszechnych było:

szkół 1 klasowych	777	szkół 5 klasowych	50
„ 2 „	382	„ 6 „	23
„ 3 „	216	„ 7 „	341
„ 4 „	98		

Publ. szkoły powszechne mieściły się w 5.536 izbach lekcyjnych. Liczba zatrudnionych w publ. szkołach powszechnych nauczycieli 6.116 osób (2.671 mężczyzn i 3.445 kobiet), nadto w 13 szkołach specjalnych 75 nauczycieli. W r. 1935/36 zbudowano 24 nowych obiektów z 125 izbami lekcyjnymi, w budowie było 36 obiektów o 155 izbach lekcyjnych.

Szkół średnich państwowych było 11, prywatnych 48. Ilość młodzieży 13.077 (6.937 chłopców i 6.140 dziewcząt).

Co do szkół zawodowych—rozwijały się: Państwowa szkoła techniczno-przemysłowa w Łodzi, Szkoła przemysłowa Tow. szerzenia wiedzy techn. wśród Żydów w Łodzi, Szkoła rzemieślnicza Tow. Salezjańskiego, Szkoła rzemieślnicza Tow. szerzenia pracy zawodowej wśród Żydów w Piotrkowie, Szkoły rzemieślniczo-przemysłowe w Liskowie, w Kaliszu i w Pabianicach. Prócz tego istnieje szereg szkół zawodowych żeńskich. Ze szkół handlowych należy wymienić: Państw. gimnazjum kupieckie męskie w Łodzi, Miejską szkołę handlową męską w Łodzi, Państw. szkołę handl. żeńską w Łodzi. Szkoły rolnicze: w 8 szkołach ludowych rolniczych ukończyło naukę 246 uczniów, przyjęto na nowy rok 305. Szkoły te ukończyło 90% dzieci rolników. Największa ilość uczniów pochodzi z gospodarstw od 5—10 ha. Szkoły dokształcające zawodowe. Liczba męskich szkół dokształcających zawodowych w Łodzi zwiększyła się. Poza Łodzią istnieją takie szkoły: w Zgierzu, Ozorkowie, Pabianicach, Kaliszu, Wieluniu, Wieruszowie i Liskowie. Szkół dokształcających żeńskich jest w Łodzi 7, ponadto jedna w Kaliszu.

Oświata pozaszkolna. W r. 1935/36 zorganizowano 157 kursów dla dorosłych i młodocianych, z których korzystało 3.401 słuchaczów. Poza tym były 4 szkoły wieczorowe dla dorosłych, 129 uniwersytetów niedzielnych i 14 uniwersytetów powszechnych o łącznej liczbie 11.283 słuchaczów. Świetlic było 1.224; zespołów teatralnych i chórów ludowych 792. Na terenie województwa pracuje obecnie 16 central powiatowych bibliotek ruchomych z 244 kompletami książek. Bibliotek stałych jest 575 z 356.413 tomami. Na cele oświaty pozaszkolnej wydano z budżetów Państwa i związków samorządowych 205.165 zł.

Dok. nas.

PROJEKTY PRAWODAWCZE

USTAWA [1])

o zespoleniu samorządu szkolnego z samorządem terytorialnym

Art. 1. Dla współdziałania samorządu terytorialnego z władzami szkolnymi i dla wypełniania zadań w zakresie realizacji powszechnego nauczania i dokształcania, zakładania, utrzymywania i budowy publicznych szkół powszechnych i dokształcających oraz dla wykonywania innych prac podejmowanych przez samorząd terytorialny w dziedzinie oświaty i kultury, powołuje się specjalne organa samorządu terytorialnego oraz opieki szkolne.

Art. 2. Specjalnymi organami samorządu terytorialnego do spraw wymienionych w art. 1 są: komisje oświatowe gminne, miejskie i powiatowe oraz dozory szkolne.

Art. 3. Komisja oświatowa gminna (miejska):

1) stawia wnioski do budżetów i opiniuje preliminarze budżetowe poszczególnych publicznych szkół powszechnych i dokształcających i preliminarz budżetu gminy (miasta) na cele szkolnictwa, oświaty i kultury oraz czuwa nad wykonaniem zamierzeń, ustalonych w budżecie gminy (miasta) na te cele;

2) stawia i opiniuje wnioski dotyczące niesienia przez gminę pomocy organizacjom i instytucjom oświatowym w zakresie spraw przewidzianych w pkt. 5) i 6);

3) zawiadamia władze szkolne o potrzebach szkół;

4) wypowiada na żądanie władz szkolnych opinie o projektach zmian sieci publicznych szkół powszechnych i wnioskach dotyczących zakładania szkół dokształcających oraz może występować do władz szkolnych z wnioskami w tych sprawach;

5) inicjuje powstawanie i współdziała w organizacji i prowadzeniu utrzymywanych przez samorząd terytorialny szkół oraz instytucyj oświatowych, wychowawczych i zdrowotnych jak: przedszkola, bursy szkolne, biblioteki, ośrodki kultury wiejskiej, świetlice oświatowe, osiedla i poradnie szkolne, boiska i urządzenia sportowe i t. p.;

6) inicjuje i współdziała w organizacji i prowadzeniu prac w zakresie oświaty pozaszkolnej;

7) inicjuje i współdziała w organizacji dla szkół publicznych opieki nad zdrowiem uczniów oraz w zapewnieniu odpowiednich warunków higieniczno-sanitarnych pomieszczeń, terenów szkolnych i t. p.;

8) organizuje pomoc materialną dla niezamożnych uczniów celem dalszego kształcenia;

---

[1]) Projekt powyższej ustawy został wniesiony przez Rząd do Ciał Ustawodawczych (druk sejmowy nr 608).

9) współdziała z opiekami szkolnymi;

10) opiekuje się budową publicznych szkół i mieszkań dla nauczycieli oraz podejmuje inicjatywę w tym zakresie;

11) załatwia inne sprawy powierzone jej przez osobne przepisy.

Art. 4. (1) W skład komisji oświatowej gminnej (miejskiej) wchodzą jako członkowie:

1) członek zarządu gminy (miasta) delegowany przez ten zarząd; pełni on funkcje przewodniczącego komisji;

2) trzy osoby powołane przez radę gminną (miejską) spośród radnych i przedstawicieli organizacyj społecznych, działających na terenie gminy (miasta);

3) trzech nauczycieli delegowanych przez inspektora szkolnego, w tym jeden jako przedstawiciel;

4) przewodniczący opieki szkolnej, a w większych gminach, oznaczonych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, od dwóch do pięciu przewodniczących opiek szkolnych, wybranych na ogólnym zebraniu przewodniczących opiek szkolnych;

5) dyrektorzy (kierownicy) szkół—po jednym ze szkolnictwa średniego ogólnokształcącego, zawodowego i dokształcającego, w miarę istnienia w gminie (mieście) tych typów szkolnictwa,—delegowani przez kuratora okręgu szkolnego, oraz

6) lekarz szkolny.

(2) Komisja wybiera sekretarza spośród osób, wymienionych w pkt. 3) i 5) ustępu pierwszego.

(3) Poza tym w posiedzeniach komisji oświatowej gminnej (miejskiej), mogą brać udział: inspektor szkolny lub jego zastępca z prawem zabierania głosu poza koleją mówców oraz delegaci komisji oświatowej, powiatowej i lekarz powiatowy (miejski).

Art. 5. Zwyczajne zebrania komisji oświatowej gminnej (miejskiej) odbywają się co najmniej cztery razy do roku w terminach przewidzianych w regulaminie. Nadzwyczajne zebrania zwołuje przewodniczący z własnej inicjatywy lub na żądanie inspektora szkolnego, komisji oświatowej powiatowej albo pięciu członków komisji.

Art. 6. Komisja oświatowa gminna lub miejska w miastach nie wydzielonych z powiatowych związków komunalnych może być po zasięgnięciu opinii komisji oświatowej powiatowej rozwiązana przez wydział powiatowy z inicjatywy wydziału w porozumieniu z inspektorem szkolnym lub na wniosek inspektora szkolnego, a to z powodu bezczynności, przekroczenia właściwości, naruszenia przepisów lub innego działania na szkodę interesu publicznego. W decyzji o rozwiązaniu komisji należy jednocześnie wskazać termin powołania nowej komisji. Do czasu powołania nowej komisji funkcje jej sprawuje przewodniczący łącznie z sekretarzem oraz nauczycielem — przedstawicielem inspektora szkolnego.

Art. 7. Sprawy oświatowe i szkolne referuje na posiedzeniach rady gminnej (miejskiej) przewodniczący komisji oświatowej gminnej (miej-

skiej), obok którego występuje z głosem doradczym nauczyciel, będący przedstawicielem inspektora szkolnego.

Art. 8. Przewodniczący komisji oświatowej gminnej (miejskiej), jako członek zarządu gminy, jest stałym organem współpracy z przełożonym gminy (miasta):

1) w wykonywaniu budżetu oświatowego gminy (miasta);

2) w dostarczaniu szkołom publicznym należytych pomieszczeń, urządzeń wewnętrznych, sprzętów, opału, światła, usługi, przyborów kancelaryjnych, materiałów pisarskich oraz w wykonywaniu innych świadczeń ciążących na gminie (mieście);

3) w zarządzaniu gminnym (miejskim) majątkiem szkolnym;

4) w wykonywaniu uchwał komisji oświatowej.

Art. 9. Komisja oświatowa powiatowa:

1) stawia wnioski do budżetu i opiniuje preliminarze budżetowe powiatowego związku samorządowego w działach oświaty i kultury oraz opiniuje w tychże działach budżety gmin wiejskich i miast niewydzielonych z powiatowych związków komunalnych;

2) projektuje i opiniuje wnioski dotyczące niesienia przez związki powiatowe pomocy organizacjom i instytucjom oświatowym i wychowawczym w zakresie spraw przewidzianych w pkt. 6) i 7);

3) organizuje pomoc materialną dla niezamożnej młodzieży celem dalszego kształcenia;

4) wypowiada na żądanie władz szkolnych opinie w sprawach sieci publicznych szkół powszechnych i dokształcających i może występować do władz szkolnych z wnioskami w tych sprawach;

5) opiniuje potrzeby szkolnictwa powszechnego i dokształcającego oraz oświaty pozaszkolnej w powiecie;

6) inicjuje powstawanie i współdziała w organizacji i prowadzeniu utrzymywanych przez samorząd terytorialny szkół oraz instytucyj oświatowych, wychowawczych i zdrowotnych, jak: przedszkola, bursy szkolne, biblioteki, świetlice oświatowe, ośrodki kultury wiejskiej, osiedla i poradnie szkolne, boiska sportowe i t. p.;

7) inicjuje i współdziała w organizacji i prowadzeniu prac w zakresie oświaty pozaszkolnej;

8) współdziała w akcji budowy szkół i mieszkań dla nauczycieli;

9) współdziała z organami gminnymi w zakresie zapewnienia szkołom publicznym odpowiednich warunków higieniczno-sanitarnych oraz opieki nad zdrowiem uczniów;

10) czuwa nad działalnością gminnych i miejskich komisyj oświatowych;

11) załatwia inne sprawy powierzone jej przez osobne przepisy.

Art. 10. (1) W skład komisji oświatowej powiatowej wchodzą, jako członkowie:

1) członek wydziału powiatowego, delegowany przez tenże wydział; pełni on funkcje przewodniczącego;

2) dwaj radni delegowani przez radę powiatową;

3) dyrektorzy (kierownicy) szkół — po jednym ze szkolnictwa

średniego ogólnokształcącego, zawodowego i dokształcającego w miarę istnienia w powiecie tych typów szkolnictwa — delegowani przez kuratora okręgu szkolnego;

4) pięciu członków komisyj oświatowych gminnych lub miejskich powołanych przez wydział powiatowy spośród kandydatów zgłoszonych po jednym przez komisje oświatowe gminne i miejskie;

5) trzech kierowników lub nauczycieli publicznych szkół powszechnych delegowanych przez inspektora szkolnego;

6) dwie osoby powołane przez wydział powiatowy spośród członków zarządów organizacyj społecznych oświatowo-kulturalnych i wychowawczych działających na terenie powiatu.

(2) Komisja wybiera sekretarza spośród osób wymienionych w pkt. 3) i 5) ust. 1.

(3) Poza tym w zebraniach komisji oświatowej biorą udział: inspektor szkolny lub jego zastępca z prawem zabierania głosu poza koleją mówców, instruktor oświaty pozaszkolnej, lekarz szkolny powołany przez kuratora okręgu szkolnego oraz lekarz i architekt powiatowy.

Art. 11. Zwyczajne zebrania komisji oświatowej powiatowej odbywają się co najmniej dwa razy do roku w terminach przewidzianych w regulaminie. Nadzwyczajne zebrania zwołuje przewodniczący z własnej inicjatywy lub na żądanie inspektora szkolnego albo pięciu członków komisji.

Art. 12. W posiedzeniach rady powiatowej, wydziału powiatowego i rady miejskiej w miastach wydzielonych z powiatowych związków komunalnych, podczas rozpatrywania i decydowania spraw oświaty i kultury bierze udział inspektor szkolny lub jego zastępca i ma prawo zabierania głosu poza koleją mówców oraz składania oświadczeń z zapisaniem do protokółu.

Art. 13. Komisja oświatowa powiatowa oraz komisja oświatowa miejska w miastach wydzielonych z powiatowych związków komunalnych może być rozwiązana przez wojewodę w porozumienie z kuratorem okręgu szkolnego z powodu bezczynności, przekroczenia właściwości naruszenia przepisów lub innego działania na szkodę interesu publicznego. W decyzji o rozwiązaniu komisji należy wskazać jednocześnie termin powołania nowej komisji. Do czasu powołania nowej komisji funkcje jej sprawuje przewodniczący łącznie z sekretarzem i delegatem inspektora szkolnego, wyznaczonym przez tegoż inspektora spośród osób wymienionych w pkt. 5) art. 10.

Art. 14. Komisje oświatowe gminne, miejskie i powiatowe mogą powoływać organa wykonawcze i doradcze, przewidziane w regulaminach komisyj i złożone z członków komisji lub osób dobieranych.

Art. 15. Członkami komisyj oświatowych mogą być tylko osoby, którym służy prawo wybierania do organów ustrojowych związków samorządowych.

Art. 16. (1) Kadencja komisyj oświatowych związana jest z kadencją organów ustrojowych samorządu terytorialnego.

(2) Ustępujący członkowie pełnią swe funkcje do czasu ukonstytuowania się komisji w nowym składzie.

Art. 17. (1) Do dochodzenia i karania wykroczeń przeciwko przepisom o obowiązku szkolnym powołane są dozory szkolne. W skład dozoru szkolnego wchodzi delegat zarządu gminnego jako przewodniczący, oraz dwóch członków powołanych przez komisję oświatową gminną (miejską), w tym jeden nauczyciel.

(2) W miastach wydzielonych z powiatowych związków komunalnych mogą być powoływane przez komisję oświatową miejską dozory szkolne dzielnicowe, złożone z członka komisji oświatowej miejskiej, jako przewodniczącego oraz dwóch członków opiek szkolnych, w tym jednego nauczyciela.

(3) Dozór szkolny wydaje orzeczenia i nakazy karne w trybie ustanowionym w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnym (Dz. U. R. P. nr 38, poz. 365), przy czym służą mu w tym zakresie uprawnienia powiatowych władz administracji ogólnej.

(4) Egzekucję grzywien nałożonych przez dozór szkolny przeprowadza zarząd gminy (miejski) w trybie ustalonym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. nr 36, poz. 342). Wpływy z grzywien stanowią dochód budżetu gminy (miasta).

Art. 18. Przy każdej publicznej szkole powszechnej oraz dokształcającej tworzy się opiekę szkolną. Skład, zakres działania i organizację opiek szkolnych ustalają rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a w stosunku do szkół dokształcających zawodowych także z Ministrem Przemysłu i Handlu.

Art. 19. Wykazy dzieci podlegających obowiązkowi szkolnemu prowadzą zarządy gminne (miejskie) w sposób ustalony przepisami o obowiązku szkolnym.

Art. 20. Normy, podług których gminy (miasta) mają zaopatrywać publiczne szkoły powszechne i dokształcające w urządzenia, opał, oświetlenie, materiały pisarskie oraz zapewnić szkołom usługę, utrzymanie czystości, opiekę higieniczno-lekarską oraz normy innych świadczeń, ciążących na gminach, ustala wojewoda w porozumieniu z kuratorem okręgu szkolnego, na podstawie wniosków komisyj oświatowych powiatowych (miejskich w miastach wydzielonych).

Art. 21. Do organów specjalnych powołanych ustawą niniejszą stosuje się przepisy o nadzorze, zawarte w ustawie z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294), jeżeli ustawa niniejsza inaczej nie stanowi.

Art. 22. (1) Pozostałe nie wymienione w ustawie niniejszej kompetencje dotychczasowych organów samorządu szkolnego będą przekazane rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrzych organom ustrojowym samorządu terytorialnego, władzom szkolnym lub władzom administracji ogólnej.

(2) Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych ustali nad-

to regulaminy dla komisyj oświatowych gminnych (miejskich) i powiatowych oraz dozorów szkolnych, tudzież przepisy przejściowe niezbędne do wprowadzenia w życie ustawy niniejszej.

Art. 23. Ministrowie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Spraw Wewnętrznych mogą rozporządzeniami, na wnioski zarządów miast Krakowa, Lwowa, Łodzi, Poznania, Warszawy i Wilna, oparte na uchwałach organów stanowiących, ustanowić dla tych miast odmienną organizację specjalnych organów samorządu terytorialnego do spraw oświaty i kultury.

Art. 24. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 25. (1) Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 września 1938 r. i obowiązuje na obszarze całego Państwa z wyjątkiem województwa śląskiego.

(2) Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej tracą moc obowiązującą wszystkie przepisy w sprawach w niej unormowanych.

Uzasadnienie

Państwo oddziedziczyło po zaborcach szkolnictwo powszechne na różnych zasadach zorganizowane i w różny sposób administrowane.

W woj. zachodnich szkolnictwo to było organizowane i utrzymywane przeważnie przez wyznaniowe związki szkolne. Związki te obejmowały zainteresowanych rodziców zamieszkałych w jednej lub kilku gminach (jednowioskowych), względnie w obszarach dworskich i miały swe organa wakonawcze — dozory lub deputacje szkolne, które zbierały fundusze na rzecz szkoły i dysponowały nimi pod bezpośrednim nadzorem władz szkolnych.

W woj. południowych utrzymanie szkół powszechnych oparte było na miejscowych funduszach szkolnych, tworzonych również przez międzygminne związki szkolne, ale powszechne — nie wyznaniowe. Miejscowymi funduszami szkolnymi zarządzały rady szkolne miejscowe, których skład i zadania były unormowane postanowieniami ustawy krajowej z 23.V 1895 o władzach nadzorczych miejscowych dla szkół ludowych (Dz. U. Kr. Nr 58).

Nadzór szkolny sprawowały rady szkolne okręgowe powołane ustawą z 25.VI 1899 r. (Dz. U. Kr. Nr 84).

W b. zaborze rosyjskim nie było obowiązku szkolnego i powszechności nauczania i nie były unormowane zasady organizacji szkolnictwa początkowego. Organizacja tego szkolnictwa pozostawiona była wolnej inicjatywie, w której przodowały gminy, jako reprezentacja potrzeb ludności, one też przejmowały na siebie troskę o zaspokojenie rzeczowych potrzeb szkół. Obok gmin jednak w tym samym charakterze występowały parafie, związki szkolne, gromady i osoby prywatne.

Realizację szkolnictwa powszechnego na tych obszarach unormowały dopiero przepisy tymczasowe z 10.VIII 1917 o szkołach elementarnych w Królestwie Polskim, które obowiązek zakładania szkół powszechnych włożyły na gminy (na tych obszarach zbiorowe).

Przepisy te powołały do życia specjalne organa gminne — dozory szkolne i powierzyły im troskę o utrzymanie szkół z funduszów gminnych. W charakterze władz nadzorczych nad organizacją szkolnictwa powszechnego powołano tymiż przepisami rady szkolne okręgowe.

Ustawa z 4 VI 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. poz. 304) usankcjonowała wymienione przepisy tymczasowe (z 10.VIII 1917 r.) w odniesieniu do składu i zakresu działania powiatowych i gminnych władz szkolnych oraz upoważniła Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do określenia drogą rozporządzeń składu i zakresu tych władz w b. dzielnicach pruskiej i austriackiej.

Na podstawie tego upoważnienia Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wydał:

1) w porozumieniu z Ministrem b. Dzielnicy Pruskiej rozporządzenie z 26.I 1921 w przedmiocie tymczasowego ustroju władz szkolnych na obszarze tej dzielnicy, którym to rozporządzeniem (Dz. U. poz. 283) ustalony został skład i zakres działania rad szkolnych powiatowych w woj. zachodnich;

2) rozporządzenie z 18.II 1921 wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych w przedmiocie tymczasowego ustroju władz szkolnych na obszarze b. Galicji (Dz. U. poz. 97), którym ustalono skład i zakres działania rad szkolnych powiatowych i miejscowych w woj. południowych;

3) rozporządzenie z 27.X 1926 o radach szkolnych miejscowych na obszarze woj. poznańskiego i pomorskiego (Dz. U. poz. 664).

Aczkolwiek postanowieniami ustawy z 17.II 1922 r. o nakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych w brzmieniu, nadanym jej ustawą z 25.X 1925 (Dz. U. poz. 898), obowiązek utrzymywania szkół powszechnych na całym obszarze Rzeczypospolitej nałożono na gminy terytorialne, a odrębne związki szkolne zostały zlikwidowane — to uprawnienia organów samorządu szkolnego w gminie w zakresie gospodarki funduszami, przeznaczonymi na cele szkolnictwa powszechnego, nie uległy ograniczeniu.

Jednakże w związku z normowaniem gospodarki finansowej gmin poczęły się rodzić trudności współpracy między zarządami gminnymi i organami samorządu szkolnego; trudności polegały na tym, że wbrew ogólnym normom, dotyczącym gospodarki finansowej samorządu terytorialnego, zarządy gmin nie mogły bezpośrednio wykonywać budżetu szkolnego.

Z drugiej strony organizacja władz szkolnych stopniowo ograniczała uprawnienia kolegialnych organów samorządu szkolnego na rzecz jednoosobowych władz rządowych, a funkcje samorządu szkolnego z biegiem lat malały. Z chwilą wejścia w życie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 4.VII 1933 r. o organizacji obwodowych władz szkolnych (Dz. U. poz. 389), rady szkolne powiatowe w woj. południowych, będące dotąd władzami szkolnymi I instancji, zredukowane zostały prawie tylko do roli organów opiniodawczych.

Po wejściu w życie ustawy z 23.III 1933 r. o częśc. zm. ustr. sam. teryt. (Dz. U. poz. 294), mocą której na całym obszarze Rzeczypo-

spolitej zorganizowano zbiorowe gminy wiejskie, skład rad szkolnych miejscowych w woj. zachodnich i południowych oraz zakres ich działania przestał odpowiadać nowym warunkom. Wyłoniła się z tego konieczność nowego uregulowania sprawy.

Zasadniczą cechą tego projektu jest likwidacja dotychczasowych organów odrębnego samorządu szkolnego i włożenie pełnej odpowiedzialności za wyposażenie szkolnictwa powszechnego na samorząd terytorialny. Projekt obciąża samorząd terytorialny nowymi zadaniami, które spełniał dotychczas odrębny samorząd szkolny; zważywszy jednak, że już obecnie, w związku z zadaniami samorządu terytorialnego w zakresie oświaty i kultury, wiele gmin wiejskich, miast i związków powiatowych powołało do życia komisje oświatowe, projekt przewiduje powszechne powołanie specjalnych organów samorządu terytorialnego dla spraw oświaty i kultury — komisyj oświatowych i dozorów szkolnych (art. 1 i 2 projektu). Ponieważ zaś obwody szkół powszechnych nie pokrywają się z podziałem samorządu terytorialnego, dlatego projekt organizuje oddzielne opieki szkolne.

Ponieważ nie wszystkie kompetencje dotychczasowego samorządu szkolnego objęte zostały postanowieniami projektu (np. gospodarka majątkiem szkolnym), porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych przekazazanie pozostałych spraw innym organom administracji państwowej.

Tymże Ministrom pozostawia się wydanie odpowiednich przepisów, niezbędnych do wprowadzenia w życie niniejszej ustawy (art. 22 i 23). Rozumując, że w dużych miastach organizacja samorządowa w zakresie oświaty i kultury jest rozbudowana niezależnie od organów samorządu szkolnego, a wtłaczanie jej w sztywne ramy ogólnych norm nie byłoby właściwe, projekt pozostawia władzom sześciu największych miast prawo inicjatywy, która ma na celu bardziej właściwe zespolenie agend samorządu szkolnego z samorządem miejskim.

Likwidując w ten sposób odrębny samorząd szkolny, projekt zmierza do wytworzenia w ramach samorządu terytorialnego ośrodków inicjatywy i troski w dziedzinie spraw oświatowo-kulturalnych. Takie rozwiązanie sprawy usprawni i wzmoże działalność organów ustrojowych samorządu.

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO

Namawianie świadka do niezeznawania (art. 149 i 26 k. k.).

Namawianie świadka połączone z groźbą bezprawną, by nie dopełnił obowiązku stawienia się wobec sądu w charakterze świadka, zawiera wszelkie cechy czynu przestępnego, przewidzianego w art. 26 i 149 k. k. (19.V 37 Nr 2 K. 175/37).

Naruszenie interesu publicznego (art. 263 § 4 k. k.).

Przestępstwo z art. 263 § 1 k. k. jest ścigane z oskarżenia prywatnego jedynie wówczas, jeżeli nie naruszono interesu publicznego (art. 263 § 4 k. k.) i kwestia czy naruszono interes publiczny pozostawiona jest do uznania oskarżyciela publicznego, który przez samo złożenie oskarżenia publicznego o przestępstwo z art. 263 § 1 k. k. stwierdza, iż jego zdaniem w konkretnym przypadku naruszyło ono interes publiczny; słuszność tego poglądu oskarżyciela nie ulega kontroli sądu (10.VII 37 Nr 2 K. 600/37).

Wypadki niekaralności włóczęgostwa i żebractwa (§ 2 art. 32 prawa o wykr.).

Włóczęgostwo lub zawodowe żebractwo bez cech z art. 25 rozp. Prezydenta R. P. z 14 X 1927 (Dz. U. poz. 823) lub § 2 art. 32 pr. o wykr. (żebractwo zuchwałe lub oszukańcze), poza terenem woj. poznańskiego i pomorskiego i m. st. Warszawy, nie podlega karze ani stosowania środków poprawczych i zapobiegawczych (12.XI 37 Nr 2 K. 2369/37).

Zaskarżenie odmowy przyznania prawa ubogich (art. 463 i 465 k. p. k.).

K. p. k. nie zalicza postanowień o odmowie prawa ubogich do rzędu tych, które, jako zamykające drogę do wydania wyroku, mogą być zaskarżone w trybie art. 463 k. p. k., lecz zalicza powyższe postanowienia do kategorii unormowanej przepisem art. 465 k. p. k. (16.IV 37 Nr 2 K. 194/37).

Używanie języka państwowego (art. 1 ustawy z 31.VII 24 r. (Dz. U. poz. 757).

Zapowiedzenie kasacji, jak i wywód jej powinny być złożone w języku polskim jako języku państwowym (26.VI 37 Nr 2 K. 860).

St. Czerwiński

ORZECZNICTWO NAJW. TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

Zarobkowy przewóz pojazdami mechanicznymi — uchybienia upoważniające do odebrania koncesji.

Podstawą do odebrania koncesji na mocy p. 2 ust. 2 § 47 rozporządzenia z 6 VII 1932 Dz. U. poz. 821 w sprawie wykonania ustawy o zarobkowym przewozie osób i towarów pojazdami mechanicznymi mogą być tylko takie uchybienia, które na skutek stwierdzenia ich faktu spowodowały już co najmniej ostrzeżenia (Teza).

Uchylając z powodu wadliwego postępowania (po myśli art. 84 pkt. 3 prawa z 27.X 1932 Dz. U. poz. 806) zarządzenie Ministerstwa Komunikacji, którym cofnięto koncesję przedsiębiorstwu autobusowemu ze względu na niedotrzymanie warunków koncesji, N. T. A. wziął pod uwagę, że z przedłożonych Trybunałowi akt nie widać czy w konkretnym wypadku władza przed cofnięciem koncesji zastosowała tryb ostrzeżeń, przewidziany w przepisie zacytowanym w tezie, a warunkujący takie cofnięcie.

Ostrzeżenia, na które powołała się pozwana władza, nie odpowiadały warunkom tego przepisu, ponieważ nie zawierały żadnych ustaleń faktycznych naruszenia koncesji, a jedynie miały charakter bądź ogólnego powiadomienia, bądź uprzedzenia na wypadek przewidywanej możliwości naruszenia.

Poza tym Trybunał stwierdził, że zaskarżone zarządzenie oparto na ustaleniach z późniejszego okresu czasu niż ten, którego dotyczą powołane ostrzeżenia.

N. T. A. nie wziął pod uwagę (w myśl art. 83 prawa o N. T. A.) wykazu kar przedłożonego przed pozwaną władzę, a odnoszącego się także do okresu późniejszego, niż zaskarżone zarządzenie, gdyż dokumentem tym jako sporządzonym później nie mogła oczywiście rozporządzać władza w czasie wydania zarządzenia.

W tym stanie prawnym i faktycznym, zdaniem Trybunału, są uzasadnione zarzuty skargi, że zaskarżone zarządzenie nie znajduje oparcia w tych przepisach prawnych, na których je oparto. Uzasadnione są także zarzuty obrazy form postępowania administracyjnego, gdyż wobec braku ostrzeżeń przewidzianych w powołanych przepisach, z wyłączeniem uchybień przyjętych za ustalone przez władze, stronie skarżącej uniemożliwiono obronę jej w toku postępowania administracyjnego (Wyrok z 8.III 1937 L. rej. 2651/35).

Losowanie przy wyborach wójta gminy.

Z przepisów § 16 regulaminu wyborczego z 1.I 1934 Dz. U. poz. 6 wynika, że w razie zgłoszenia tylko 2 kandydatów na wójta gminy,

z których żaden przy pierwszym głosowaniu nie uzyskał przepisanej większości głosów, może być zarządzone losowanie bez przeprowadzenia głosowania ściślejszego (Teza).

Oddalając skargę na zastosowanie losowania N. T. A. wziął pod uwagę, iż z zestawienia ust. 1, 2 i 3 § 16 cytowanego rozporządzenia wynika, że wybory ściślejsze, o których mowa w tym rozporządzeniu, mają na celu ograniczenie ilości kandydatów do 2 ch. Skoro zatem w konkretnym wypadku na wójta zgłoszono tylko dwóch kandydatów i żaden z nich nie otrzymał wymaganej przez prawo wiekszości głosów, władza pozwana słusznie uznała zbędność przeprowadzania przez komisję wyborczą całego postępowania, mającego na celu osiągnięcie tej właśnie liczby kandydatów. Dlatego postępowanie komisji wyborczej, która odrazu przystąpiła do losowania, należało uznać za zgodne z treścią przepisów § 16 (Wyrok z 8.III 1937 r. L. rej. 4856/34).

Utworzenie obwodu rybackiego a prawo do rybołówstwa.

Utworzeniu obwodu rybackiego stosownie do art. 20 ustawy o rybołówstwie z 7 marca 1932 Dz. U. poz. 357 nie stoi na przeszkodzie istnienie prawa do rybołówstwa na obszarze wchodzącym w skład danego obwodu (Teza). (Wyrok z 8 III 1937 L. rej. 7201/34).

Podmiot zezwolenia na regulację wody publicznej.

Na podstawie art. 45 ustawy wodnej Dz. U. poz. 574/1928 zezwolenie na regulację wody publicznej może być udzielone osobie, nie będącej przedsiębiorcą, uprawnionym w rozumieniu art. 102 tej ustawy (Teza). (Wyrok z 8 III 1937 L. rej. 5766/35).

Wniosek strony przy wykupie gruntu dzierżawionego.

Władze nie mogą z urzędu, a więc bez wniosku strony, stosować postanowień ustawy z 18.III 1932 Dz. U. poz. 307 (noweliz. Dz. U. poz. 516/1933) o wykupie gruntów, podlegajacych ustawie w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców rolnych (Teza).

N. T. A. nie podzielił wywodów skarżącej strony, jakoby władza powinna była z urzędu zastosować do niej, jako nabywcy z parcelacji gruntu państwowego, normy szacunkowe ustanowione dla drobnych dzierżawców rolnych według ustawy cytowanej w tezie, skoro strona w swych podaniach podkreślała swój charakter drobnego dzierżawcy, a termin do zgłoszenia roszczenia z tej ustawy nie upłynął jeszcze w dniu wydania zaskarżonego orzeczenia. (Wyrok z 10.III 1937 L. rej. 3792/34).

W. Czapiński.

KRONIKA

ADMINISTRACJA

Świadczenia na pomoc zimową 1937/8 r. Minstwo Spraw Wewn. pismem okólnym z 7.XII.37 r. Nr Pers. 24/166 podało do wiadomości władz podległych i wydania odpowiednich zarządzeń uchwały Naczelnego Wydziału Wykonawczego Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym, w porozumieniu z przedstawicielami zainteresowanych organizacyj społecznych i gospodarczych, dotyczące norm, świadczeń na pomoc zimową na r. 1937/38.

W odniesieniu do osób, pozostających w stosunku służbowym lub najmu pracy ustalono następującą skalę świadczeń od miesięcznego dochodu n e t t o, t. zn. dochodu brutto, pomniejszonego o wartość podatku dochodowego i specjalnego oraz opłat na Fundusz Pracy.

	do 160 zł	0,20 zł
od 161 zł	„ 300 „	1/4%
„ 301 „	„ 600 „	1/2%
„ 601 „	„ 800 „	1%
„ 801 „	„ 1.200 „	1%, 1/2%
„ 1.201 „	„ 2.500 „	2%
„ 2.501 „	wzwyż	4%

Świadczenia te płatne są w ciągu 5 miesięcy.

Pracownicy, mogący się wykazać zaświadczeniem, że opłacają świadczenia od dochodu i w wysokości nie niższej od obowiązujących norm, będą zwolnieni od świadczeń lokalowych. W tym celu organa państwowe, względnie pracodawcy, potrącający składki na pomoc zimową winni wydać swym pracownikom odpowiedniej treści zaświadczenia.

Wymiaru i poboru świadczeń od dochodu dokonują wypłacający uposażenia (wynagrodzenia) organa państwowe, względnie pracodawcy w drodze potrącenia odpowiednich kwot z list płacy. Potrącone w ten sposób składki na pomoc zimową winny być przekazywane na konta tych Wojewódzkich (Stołecznego) Komitetów Zimowej Pomocy Bezrobotnym, na terenie których znajduje się siedziba urzędowa danego urzędu, zakładu lub przedsiębiorstwa.

Ze względu na konieczność podkreślenia dobrowolnego charakteru świadczeń na pomoc zimową pracownicy władz, urzędów i zakładów, w drodze powzięcia stosownych uchwał winni opodatkować się na rzecz akcji według norm nie niższych od wyżej przytoczonych.

Sprzedaż znaczków pomocy zimowej w urzędach i instytucjach państwowych. W sprawie tej Mstwo Spr. Wewn. pismem okólnym z 7.XII r. ub. Nr GB. 18/4-10 podało do wiadomości i stosowania zarządzenie P. Prezesa Rady Min. z 1.XII 1937 r. Nr 70-38/41.

W zarządzeniu tym podkreślono, że akcja pomocy zimowej bezrobotnym nie może zaniedbać żadnego źródła dla uzyskania niezbędnych środków pieniężnych.

Z tych względów p. Prezes Rady Min. wyłączył — na okres od 1.XII 1937 r. do 30.IV 1938 r.—akcję sprzedaży znaczków pomocy zimowej spod zakazu zabraniającego zasadniczo pobierania przez urzędników w związku ze spełnianiem czynności urzędowych datków pieniężnych od interesantów na różne cele społeczne.

Akcję sprzedaży znaczków przeprowadza Ogólnopolski Obywatelski Komitet Zimowej Pomocy Bezrobotnym.

W celu ułatwienia Komitetowi (lub jego oddziałom) przeprowadzenia akcji sprzedaży znaczków pomocy zimowej, Mstwo poleciło przyjęcie jako zasady, że obowiązek wyliczenia się z przydzielanych poszczególnym urzędom znaczków ciąży na jednej, wyznaczonej przez kierownika urzędu osobie, np. w starostwach — na naczelnikach kancelaryj.

Wydawanie bezpłatnych pozwoleń na broń wójtom i sołtysom. Minstwo Spr. Wewn. okólnikiem nr 63 z 16.XII ub. r., skierowanym do wojewodów i starostów wyjaśniło, iż art. 22 prawa o broni z 27.X 32 r. (Dz. U. R. P. nr 94 poz. 807) przewiduje w ust. 4 wydawanie pozwoleń na okaziciela między innymi urzędom, instytucjom i przedsiębiorstwom p a ń s t w o w y m i s a m o r z ą d o w y m, którym broń jest potrzebna dla ochrony ich mienia lub bezpieczeństwa życia ich pracowników. Zgodnie z art. 22 ust. 6 takie pozwolenia wolne są od wszelkich opłat.

Poza tym art. 22 ust. 6 przewiduje możność wydawania f u n k c j o n a r i u s z o m p a ń s t w o w y m dla celów obrony osobistej lub w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych imiennych pozwoleń na broń, o ile przedłożą oni w tym względzie odpowiednie zaświadczenie swej władzy przełożonej. Pozwolenia takie również zwolnione są od wszelkich opłat.

Ponieważ przepis art. 22 ust. 6 dotyczy w tej mierze tylko funkcjonariuszów państwowych, przeto imiennych pozwoleń na broń, które by były wolne od opłat, wójtom i sołtysom wydawać nie można.

Natomiast Minstwo Spr. Wewn. nie widzi przeszkód, by w przypadkach uzasadnionych warunkami służby wydawano zarządom gmin dla wójtów i sołtysów na zasadzie art. 22 ust. 4 bezpłatne pozwolenia na broń na okaziciela. Sprawa własności broni nie powinna wpływać na istotę zagadnienia, rzeczą zaś powiatowych władz admin. ogólnej będzie dopilnować, by w razie ustąpienia z urzędu wójta lub sołtysa wydane pozwolenie na okaziciela zostało mu odebrane oraz by odnośna osoba broni nie posiadała nielegalnie.

Częściowa zmiana instrukcji paszportowej. Mstwo Spr. Wewn., pragnąc spopularyzować odbywanie podróży zagranicznych drogą mor-

ską, okólnikiem Nr 62 z 15. XII 1937 r. zarządziło obniżenie opłat za paszporty na wyjazd do krajów, do których podróż można odbyć morzem, do kwoty: 40 zł za paszporty z ważnością na sześć miesięcy, 80 zł za paszporty z ważnością na dwanaście miesięcy.

Opłaty te mają być stosowane

a) wobec osób, udających się zagranicę (do krajów europejskich lub pozaeuropejskich) drogą morską z portów polskiego obszaru celnego (Gdynia, Gdańsk); interesowane osoby powinny jedynie udowodnić w sposób nie budzący wątpliwości, że zamierzony wyjazd odbędą przez jeden z wymienionych wyżej portów, władze zaś wystawiające paszport zaopatrzą go na stronicy 9 uwagą: „paszport ważny na wyjazd tylko drogą morską przez Gdynię lub Gdańsk",

b) wobec osób udających się do Palestyny z portów, leżących poza polskim obszarem celnym (np. z Constanzy), w tych jednakże przypadkach dopiero po uprzednim wykazaniu się przez osoby interesowane zezwoleniem Komisji Dewizowej na wywóz waluty.

W razie zadośćuczynienia podanym pod lit. a) i b) warunkom przez osoby interesowane nie należy do osób tych stosować ograniczeń paszportowych przewidzianych w instrukcji paszportowej z 19. X 1936 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 30 poz. 214).

Zaliczki na uposażenie dla pracowników kontraktowych (emerytów). Min. Spr. Wewn. pismem okólnym z 14. XII 37 r. Nr GB. 11/20/7 podało do wiadomości i stosowania zarządzenie Prez. Rady Min. z 22. XI 1937 r. Nr 42-2/82, w myśl którego zaliczki na uposażenie pracowników kontraktowych (emerytów) mogą być udzielane z tym, że pracownicy kontraktowi winni zabezpieczyć mającą im być udzieloną zaliczkę bądź hipotecznie, bądź też przez złożenie zobowiązania dwu wypłacalnych ręczycieli (stałych lub prowizorycznych urzędników państwowych, posiadających uprawnienia emerytalne).

Ponadto pracownik kontraktowy, emeryt, przed udzieleniem mu zaliczki winien złożyć deklarację, wyrażającą zgodę na potrącanie mu rat zaliczki również i z uposażenia emerytalnego w wypadku rozwiązania z nim stosunku umownego.

Odroczenie służby wojskowej z tytułu studiów. Pismem okólnym z 16.XII ub. r. Nr Wojsk. B. 8/5/6 Min. Spraw Wewn. zakomunikowało władzom podległym, że:

1) prywatne gimnazjum męskie ks. ks. Misjonarzy w Wilnie, które w 1937 r. szkolnym zorganizowało klasę VIII, posiadającą prawa szkół państw., daje prawo do odroczenia służby wojskowej z art. 63 p. 1 ustawy o pow. obow. wojsk.;

2) prywatne gimnazjum koedukcyjne żydowskiego Tow. Szkoły Średniej w Słonimie utraciło prawa szkół państw., wskutek czego uczniowie kl. VIII tego gimnazjum nie mogą obecnie korzystać z odroczeń służby wojskowej.

Odznaka Zjedn. Kurkowych Bractw Strzeleckich R. P. Minstwo Spr. Wewn. decyzją z 14 XII 37 r. Nr AP-3-48 udzieliło w poroz. z Min.

Spr. Wojsk. Zjednoczeniu Kurkowych Bractw Strzeleckich R. P. (Poznań, Aleje Marcinkowskiego 26) pozwolenia na ustanowienie i używanie odznak i mundurów według specjalnego wzoru.

Odznaka Organizacji Młodzieży Pracującej. Decyzją z 14.XII 37 r. Nr AP. 3 150 Mnstwo Spraw Wewn. udzieliło w poroz. z Minstwem S. Wojsk. Org. Młodzieży Pracującej (Warszawa, ul. N.-Świat 21) pozwolenia na ustanowienie i używanie odznak i munduru według specjalnego wzoru.

Odznaka Tow. „Proświta". Mnstwo Spraw Wewn. decyzją z 14.XII 37 r. Nr AP. 3-100 udzieliło Tow. „Proświta" (Lwów) pozwolenia na ustanowienie i używanie odpowiedniej odznaki według specjalnego wzoru.

Odznaka Stow. „Landesverband der Ewangelischen Frauenhilfe". Decyzją z 14.XII 37 r. Nr AP. 3-151 Mnstwo Spraw Wewn. udzieliło Stow. p. n. „Landesverband der Ewangelischen Frauenhilfe" (Poznań, ul. Cieszkowskiego 3) pozwolenia na ustanowienie i używanie odznak według specjalnego wzoru.

SAMORZĄD

Projekt ustawy o należnościach gmin z tytułu rozliczenia z właścicielami zniesionych obszarów dworskich opracowany w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych zmierza do ustanowienia następujących zasad: 1) Należności, przypadające gminom z tytułu rozliczenia z właścicielami zniesionych obszarów dworskich, przeprowadzonego w trybie art. 92 ust. (4) ustawy z 23.III 1933 o częśc. zm. ustr. sam. teryt. (Dz. U. poz. 294) w wyniku uregulowania publiczno-prawnych oraz majątkowych praw i obowiązków między właścicielami zniesionych obszarów dworskich a gminami, korzystają z pierwszeństwa zaspokojenia z nieruchomości, wchodzącej w skład zniesionego obszaru dworskiego, bezpośrednio po należnościach Skarbu Państwa wymienionych w art. 800 § 1 pkt. 3 kod. postęp. cyw., a przed innymi należnościami, określonymi w dalszych punktach tego paragrafu.

2) Na zaspokojenie należności, o których mowa w art. 1, właściciele zniesionych obszarów dworskich mogą z nieruchomości zniesionego obszaru dworskiego wydzielić na rzecz gminy odpowiednie uzgodnione z gminą działki. Wydzielone w ten sposób działki będą wolne od wszelkich ograniczeń i obciążeń nieruchomości, z której zostały wydzielone z wyjątkiem jedynie ograniczeń i obciążeń wymienionych w art. LXIII przep. wprow. prawo o sądowym postęp. egzekucyjnym.

3) Umowa zawarta między gminą a właścicielem zniesionego obszaru dworskiego, ostateczna decyzja wydziału powiatowego oraz decyzja wojewody, wynikające z przepisów art. 92 ust. (4) ustawy, powołanej w artykule pierwszym, stanowią tytuł hipoteczny.

Wpisy hipoteczne, dotyczące zabezpieczenia należności gminy oraz przeniesienia własności na gminę dokonywane na podstawie powyższych tytułów, wolne są od opłat sądowych.

Następujące motywy wpływają na podjęcie inicjatywy ustawodawczej w tym zakresie:

Ustawa samorządowa przepisem zawartym w ust. (1) art. 92 postanowiła zniesienie obszarów dworskich na obszarze woj. pomorskiego i poznańskiego i włączenie ich do obszarów gmin wiejskich. Z chwilą wprowadzenia tego przepisu w życie w drodze rozporządzeń Min. Spr. Wewnętrznych obszary dworskie przestały działać jako jednostki administracji publicznej, a dotychczasowe czynności przełożonych obszarów dworskich na podstawie ust. (2) art. 92 ustawy przeszły na odpowiednie organa gminy w granicach jej zakresu działania, pozostałe zaś czynności w sprawach administracji publicznej przeszły na sołtysa.

Tą drogą b. obszary dworskie zostały zwolnione od ciążących na nich obowiązków ponoszenia świadczeń na: utrzymywanie szkoły, opiekę nad ubogimi, utrzymanie dróg, prowadzenie urzędu wójtowskiego, na urzędy stanu cywilnego i inne wydatki administracyjne. Wszystkie te obowiązki spadły na nowozorganizowane gminy.

W związku z tym przerzuceniem ciężarów przepis ust. (4) art. 92 ustawy nakłada obowiązek przeprowadzania rozliczenia między nowymi gminami a obszarami dworskimi i uregulowanie publiczno-prawnych oraz majątkowych praw i obowiązków.

Rozliczenie to może być przeprowadzone w drodze bezpośredniego ugodowego porozumienia, a gdyby do ugody nie doszło — rozstrzyga wydział powiatowy.

Zestawienie przebiegu akcji rozliczeniowej wskazuje, iż 1.VI 1937 na 2.222 b. obszarów dworskich podlegających rozliczeniu — rozliczenie zakończyło 1.719 b. obszarów dworskich. Z tego w drodze dobrowolnej ugody rozliczenie przeprowadzono w 1.650 przypadkach, ostatecznym orzeczeniem wydziału powiatowego zakończono rozliczenia w 51 przypadkach, zaś w 18 przypadkach rozliczanie zostało zakończone decyzją wojewody wskutek odwołania. Jak z tego wynika należności rozliczeniowe są ustalane przede wszystkim w drodze dobrowolnego porozumienia.

Suma należności ustalonych na rzecz gmin w 1.719 przypadkach zakończonych rozliczeń przekracza 16 milionów złotych.

Należności mogą być wpłacone jednorazowo lub w ciągu pewnego okresu czasu. Jak się w praktyce okazało, tylko nieliczna grupa obszarów dworskich może wpłacić należność w gotówce odrazu. W zasadzie b. obszary dworskie wskazują na trudności finansowe i zmierzają do ustalenia ratalnej spłaty sumy należnej gminie z rozliczenia. A mianowicie w 148 przypadkach ustalono spłatę jednorazową w gotówce, w 1.117 przypadkach ratami.

W tym stanie rzeczy gminy pragną przysługujące im należności zabezpieczyć hipotecznie, ażeby zapewnić sobie realny wpływ sum rozliczeniowych. Otóż w przypadkach, gdy nieruchomość b. obszaru dworskiego jest zbytnio hipotecznie obciążona, zwyczajne zabezpieczenia należności gminnej nie daje gminie realnych widoków uzyskania należnej sumy. Koniecznym jest w takim razie przyznanie należnościom pierwszeństwa hipotecznego.

W końcu w wielu przypadkach (315 na 1.719) zadłużony obszar dworski pragnąłby wypłacić gminie należność w formie oddania jej

części obszaru, na co znowu gminy chętnie się godzą, ażeby tą drogą uzyskać zaczątek majątku gminnego. Jednakże, gdy nieruchomości obszaru dworskiego są znacznie zadłużone, zachodzi konieczność wyłączenia oddawanego gminie obszaru spod zadłużeń obciążających cały obszar dworski i przeniesienia na jej własność parceli wolnej od obciążeń. Takie bowiem dopiero odstąpienie części obszaru stanowić może faktyczne uregulowanie należności.

Ogółem na 1 719 dokonanych rozrachunków zachodzi konieczność dokonania 1.159 wpisów hipotecznych.

Z uwagi na duże trudności finansowe gmin nowozorganizowanych projekt przewiduje zwolnienie wpisów hipotecznych od opłat sądowych.

Posiedzenie komisji morskiej Związku Uzdrowisk Polskich. Dnia 14 grudnia ub. r. odbyło się w Warszawie w lokalu Zw. Uzdrowisk Polskich posiedzenie Komisji Morskiej przy Zw. Uzdr. Polskich pod przewodnictwem płk. Wielowieyskiego. Na posiedzeniu tym rozpatrywano sprawozdanie z działalności Komisji Morskiej za czas od 24 V do 14 XII 1937, dokonano kooptacji wójtów gmin Hel i Strzelno do Komisji Morskiej, omawiano sprawę spadku frekwencji letników w kąpieliskach morskich, sprawy lecznicze i sanitarne uzdrowisk, oraz ustalono projekt wydania prospektów i plakatu propagandowego o kąpieliskach morskich, jak również zorganizowanie odczytu lekarskiego w wybrzeżu morskim. W posiedzeniu wzięli udział oprócz członków komisji przedstawiciele Min. Op. Społecznej, Spraw Wewnętrznych, Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu, Zarządu Miejskiego w Gdyni, wójt gminy Hel oraz reprezentant Ligi Morskiej i Kolonialnej.

POLICJA

Przyjmowanie przez oficerów i szeregowych godności członków w Zarządach Zw. Strzel. Sport. Rozkazem nr 737 pkt. III komendant główny P. P. zezwolił oficerom i szeregowym na przyjmowanie godności członków i kierowników w zarządach Polskiego Związku Strzelectwa Sportowego, o ile czynności te nie będą sprzeczne z interesem służby i stanowiskiem danego oficera względnie szeregowego. Zezwoleń na objęcie godności członków w Zarządach P. Zw. S. S. udzielać będzie komendant główny P. P. jedynie tylko na umotywowaną prośbę zainteresowanego oficera lub szeregowego.

Zrzeszenie sekcyj strzeleckich P. K. S. w P. Zw. S. S. Ze względu na doniosłe znaczenie strzelectwa sportowego dla wyrobienia u policjantów zamiłowania do uprawiania ćwiczeń w strzelaniu, a tym samym osiągnięcia wysokiego poziomu strzeleckiego, komendant główny P. P. rozkazem nr 737 pkt IV zezwolił wszystkim Policyjnym Klubom Sportowym na zrzeszenie swoich sekcji strzeleckich w Polskim Związku Strzelectwa Sportowego, dla umożliwienia policjantom brania czynnego udziału w różnych zawodach i imprezach strzelecko-sportowych.

Kursy narciarskie oficerów i szeregowych policji. W bieżącym sezonie zimowym zostaną uruchomione przez Komendę Główną następujące kursy narciarskie:

3-tygodniowy kurs instruktorski dla szeregowych w Zakopanem w czasie od dnia 3—20 stycznia 1938 r. Na kurs ten zostanie powołanych imiennie 28 szeregowych, którzy w r. 1936 i 1937 zdobyli na kursach narciarskich stopień pomocników instruktorów.

2-tygodniowe kursy narciarskie dla oficerów — ochotnicze — w czasie od 24 stycznia do 10 marca 1938 r. Ze względu na dużą ilość zgłoszonych (94 oficerów) kurs ten zostanie przeprowadzony w trzech turnusach:

I-szy turnus dla początkujących w Tatarowie w czasie od 24.I do 5.II 38 r.,

II-gi turnus dla początkujących w Tatarowie w czasie od 9.II do 21.II 38 r.,

III-ci turnus dla zaawansowanych w Zakopanem w czasie od 24.II do 9.III 38 r.

Ilość ochotniczych zgłoszeń oficerów na kursy narciarskie świadczy o dużym zainteresowaniu się oficerów policji sportem narciarskim, który dla służby policjanta, zwłaszcza w terenach górskich, w porze zimowej ma bardzo doniosłe znaczenie.

Z WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Działalność komisyj kąpielowych w powiecie morskim. Zarządzeniem starosty pow. morskiego zostały powołane do życia w lipcu ub. r. gminne i lokalne komisje kąpieliskowe. W myśl regulaminu, opracowanego przez wydział powiatowy, w skład komisji gromadzkiej wchodzą: sołtys jako przewodniczący, członek wybrany przez władzę gromadzką, przedstawiciel miejscowego tow. przyjaciół kąpieliska (lub przedstawiciel stale odwiedzających dane kąpielisko letników), przedstawiciel właścicieli nieruchomości, przedstawiciel właścicieli pensjonatów, przedstawiciel właścicieli przedsiębiorstw gastronomicznych i przedstawiciel rzemiosła lub kupiectwa. Ponadto z urzędu wchodzą: wójt (względnie przedstawiciel gminy), delegat Starostwa morskiego (względnie wydziału powiat.) i lekarz klimatyczny. Komisja ma prawo zaprosić do współudziału w pracach swoich (z głosem doradczym) osoby fachowe, lub posiadające specjalne zasługi w dziedzinie letniskowo-turystycznej. Powiatowa komisja letniskowa została wybrana przez radę powiatową. Komisje letniskowe utworzone zostały w Jastarni, Kuźnicy, Helu, Chałupach, Wielkiej Wsi-Hallerowie, Chłapowie, Jastrzębiej Górze, Ostrowie, Karwi, Swarzewie i Dębkach, a więc we wszystkich kąpieliskach gminy Hel, Strzelno i Krokowo, z wyjątkiem kąpieliska Juraty, gdzie sprawy letniskowe załatwia Zarząd uzdrowiska. Komisje rozwinęły dużą działalność, przedkładając organom gminnym szereg wniosków organizacyjnych i inwestycyjnych.

BIBLIOGRAFIA

KSIĄŻKI

Bartnicki Tadeusz i Czajkowski Tadeusz: **Tablice źródłowe do pracy. Struktura zatrudnienia i zarobki pracowników umysłowych.** Instytut Spraw Społecznych. Warszawa 1936 r., stron 103. Opracowano z zasiłku Funduszu Pracy.

W wydawnictwie zamieszczono tablice statystyczne, dotyczące pracowników umysłowych ubezpieczonych w Z.U.P.U. w Warszawie, t. j. zatrudnionych na terenie województw centralnych (bez Zagłębia Dąbrowskiego) oraz województw: wileńskiego, nowogródzkiego i poleskiego w latach 1930 — 1933.

Bojko A. i Monka W.: **Kodeks nieruchomości miejskiej**. Ustawy, rozporządzenia, okólniki, orzecznictwo, komentarz. Warszawa 1937 r., stron 786. Wydawnictwo „Hawu" Warszawa.

W wydawnictwie tym zebrali autorzy przepisy, dotyczące: najmu lokali, osób zatrudnionych w nieruchomościach miejskich (administratorów, rządców i dozorców), zastawu i dzierżawy, placów zajętych pod budynki miejskie, nadzoru władz nad utrzymaniem nieruchomości, odpowiedzialności cywilnej właściciela nieruchomości, obciążeń podatkowych, kosztów utrzymania i zabezpieczenia nieruchomości oraz kredytu dla nieruchomości miejskiej. W końcu książki zamieścili autorzy wzory pism, podań i umów w sprawach nieruchomości miejskich.

Beck Józef: **Przemówienia, deklaracje, wywiady.** 1931—1937. Warszawa — MCMXXXVIII, stron 338. Nakład Gebethnera i Wolffa.

Książka jest zbiorem przemówień, deklaracji i wywiadów, wygłoszonych przez Józefa Becka na stanowisku podsekretarza stanu, a następnie jako ministra spraw zagranicznych. Przemówienia wygłoszone w Lidze Narodów są tłumaczone z wydawnictwa „Société des Nations-Journal Officiel".

Galiński Franciszek: **Gawędy o Warszawie.** Wydanie drugie. Warszawa 1937 r., str. 316. Wydana nakładem Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska", w opracowaniu graficznym St. Brzęczkowskiego.

W pracy tej opisuje autor dzieje Warszawy od momentu jej powstania. Książka została przyozdobiona całym szeregiem ilustracyj, rycin, planów i t. p.

Jędrzejewski Jan dr: **Prawo nauczycielskie.** Zbiór ustaw szkolnych i prawa nauczycielskiego. Lwów 1937 r., stron 319. Wydawnictwo „Nowa Szkoła".

Książka zawiera teksty odnośnych ustaw i rozporządzeń oraz instrukcyj i okólników, wydanych przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Lepecki Mieczysław B. **Sybir wspomnieniem.** Lwów 1937 r., stron 183. Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych we Lwowie.

Książka jest sprawozdaniem z podróży autora na Syberię, przedsięwziętej w celu pobrania ziemi pamiątkowej na Kopiec Marszałka Piłsudskiego na Sowińcu. Książka została przyozdobiona szeregiem ilustracyj i rysunków.

Lepecki Mieczysław B.: **Z Marszałkiem Piłsudskim w Egipcie.** Wydanie drugie. Warszawa 1938 r., stron 187. Towarzystwo Wydawnicze „Rój".

Mjr. Lepecki, wieloletni adiutant Pierwszego Marszałka Polski, opisuje podróż, odbytą w 1932 r. Książka została przyozdobiona szeregiem ilustracyj.

Myczka Eugeniusz: **O polską ideę czynu.** Naczelny Instytut Akcji Katolickiej. Poznań, stron 88.

W broszurze porusza autor problemy idei narodowej, katolicyzmu, konserwatyzmu i komunizmu, nawołując do zjednoczenia narodowego i przebudowy społecznej w oparciu o zasady sprawiedliwości i miłości społecznej.

Sołoniewicz Iwan: **Rosja w obozie koncentracyjnym.** Z upoważnienia autora przetłumaczył Dębicki Stanisław. Lwów 1938 r., stron 246 Nakładem Sekretariatu Porozumiewawczego Polskich Organizacyj Społecznych we Lwowie. Skład główny: Księgarnia „Książka" Lwów, Czarneckiego 12.

Autor postawił sobie za cel przedstawienie w książce nie tyle samego ustroju i regimu Rosji Sowieckiej, ile wpływu tego systemu na duszę człowieka. Na plan pierwszy wysuwa on problemat, czy dla ułatwienia państwu gospodarki planowej i z tym związanych korzyści materialnych wolno niszczyć siły moralne i godność obywateli. Książkę zaopatrzył w przedmowę *Stanisław Grabski*.

Pamiętnik Międzynarodowego Kongresu Chrystusa-Króla w Poznaniu. Poznań 1937 r., stron 352. Nakładem Komitetu Organizacyjnego Międzynarodowego Kongresu Chrystusa-Króla.

Przewodnik dla sołtysów i radnych gromadzkich na rok 1938 pod redakcją *Stanisława Podwińskiego, naczelnika wydziału Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Piotra Typiaka, naczelnika wydziału Stanisławowskiego Urzędu Wojewódzkiego.* V rocznik. Biblioteka Samorządowa Nr 61. Warszawa 1938 r., stron 224. Nakładem Związku Zawodowego Pracowników Samorządu Terytorialnego R. P. Warszawa, Al Jerozolimska 85.

„Przewodnik" zawiera szereg artykułów, przegląd najważniejszych obowiązków sołtysa, przedruk ustawy o szkodnictwie leśnym i polnym, poradnik w sprawach gromadzkich, dane statystyczne oraz dział kalendarzowy i informacyjny. Wydawnictwo zostało zalecone do użytku związków samorządowych. Cena broszury 80 gr.

Ziemia Łęczycka żołnierzom Niepodległości. Wydana staraniem Rady Powiatowej Łęczyckiej oraz Federacji P.Z.O.O. w Łęczycy w dniu odsłonięcia pomników w Dalikowie ku czci powstańców 1863 r. i w Gostkowie ku czci Komendanta Józefa Piłsudskiego i Jego żołnierzy. Rok 1937, stron 78.

Wydawnictwo dzieli się na dwie części. Część pierwsza dotyczy udziału Ziemi Łęczyckiej w powstaniu styczniowym, część druga mówi o stosunku Ziemi Łęczyckiej do Legionów. W broszurze zamieszczono szereg ilustracyj.

CZASOPISMA

Architektura i budownictwo. Warszawa, miesięcznik Nr 8. *Stanisław Marzyński*: Sztuka i technika na wystawie paryskiej.

Biuletyn polsko-ukraiński. Warszawa, tygodni Nr 46. *W. Bączkowski*: Jak rozwiązać zagadnienie polsko-ukraińskie (odpowiedź Nr 1 na ankietę) *M. Kowalewski*: Synteza stalinizmu na Ukrainie.

Biuletyn urzędniczy. Warszawa, miesięcznik Nr 11. *Ludwik Krajewski*: Wola ustawodawcy. *Marian Klenowicz*: Wicestarosta. *Delta*: Organizacje urzędnicze a sprawa uposażeń. *Dr Stanisław Koncewski*: Urzędnicy zagranicą.

Drogi Polski. Warszawa, miesięcznik Nr 11—12. *Dr K. Studentowicz*: Rola gospodarcza ekonomisty, administracji państwowej, przedsiębiorcy i inżyniera. *Zygmunt Łempicki*: Kryzys inteligencji zawodowej w Polsce.

Front Zachodni. Warszawa, miesięcznik Nr 10. 15-lecie Związku Polaków w Niemczech. *Michał Sulima*: O prasiedzibę Słowian i Germanów. *Dr K. J*: Tradycje walki Niemców z polskością w kościele na Śląsku.

Gaz, woda i technika sanitarna. Kraków, miesięcznik Nr 10. Zagadnienie gazyfikacji Polski. *Inż. Zygmunt Rudolf*: Zagadnienie urządzenia miast, technika sanitarna jako zagadnienie ogólno-państwowe.

Głos gminy i gromady wiejskiej. Warszawa, dwutygodnik Nr 22. *Józef Przetocki*: Gromada i jej rozwój na przestrzeni historii Polski. Nr 23. *Jan Chmielowski*: Za nowelizacją przestarzałych przepisów. *R. O.*: Gromada i jej rozwój na przestrzeni historii Polski.

Głos prawników śląskich. Katowice, kwartalnik Nr 1. *Konstanty Wolny*: Geneza statutu autonomicznego województwa śląskiego. *Dr Stanisław Druszkowski*: Rozważania nad sprawą autonomii śląskiej. *Bronisław Stelmachowski*: Rola sędziego narodowego i sędziego międzynarodowego wobec zagadnienia praw nabytych. *Stanisław Szenic*: Zmiana obywatelstwa z samego prawa na zasadzie konwencji genewskiej *Leon Babiński*: Z jurysprudencji międzynarodowej o t. zw. klauzuli złota. *Dr Zygmunt Przybylski*: Własność górnicza wedle polskiego prawa górniczego.

Głos sądownictwa. Warszawa, miesięcznik Nr 12. *J. Gumiński*: Kodyfikacja ustawodawstwa. *Stanisław Czerwiński*: Statystyka kryminalna a geneza przestępczości.

Nasza przyszłość. Warszawa, 10 zesz. rocznie. Nr LVI. *Jan Bobrzyński*: O czym nasi ukrainiści zapomnieli lub nie wiedzą?

Oszczędność. Warszawa, dwutygodnik Nr 23. *Dr Stefan Uhma*: Polityka kredytowa komunalnych kas oszczędności

w Polsce Nr 24. *B. Obszyński*: Finansowanie stanu średniego. *wn.*: W sprawie wzajemnego honorowania książeczek oszczędnościowych.

Polacy zagranicą. Warszawa, miesięcznik Nr 12. Związek Polaków w Niemczech. Przedstawiciele Zw. Polaków w Niemczech u kanclerza Hitlera.

Polonia—Italia. Warszawa, miesięcznik Nr 11. *Roberto Suster*: Faszyzm a demokracja. *Carlo Curcio*: Rola szefa rządu w ustroju faszystowskim. *Arturo Lancellotti*: Wychowanie młodzieży faszystowskiej.

Pracownik samorządowy. Warszawa, dwutygodnik Nr 24. *R. T*: W sprawie kwalifikacji kandydatów do pracy w samorządzie terytorialnym *Ignacy Szemiel*: O uproszczenie ewidencji koni.

Przegląd gospodarczy. Warszawa, dwutygodnik Nr 24. *Dr Tadeusz Bernadzikiewicz*: Opłacalność skarbowa przedsiębiorstw państwowych.

Przegląd organizacji. Warszawa, miesięcznik Nr 11. *Inż. Zygmunt Sławiński*: Dziesiętna numeracja akt systemem klucza pionowego i poziomego. *Inż. St. Wojnarowicz*: Usprawnienie administracji państwowej i samorządowej.

Przegląd samorządowy. Kraków, dwutygodnik Nr 12. *Prof. dr Szczęsny Wachholz*: Grzechy główne administracji. *Fr. Ćwikowski*: Rozjemstwo w gminach.

Samorząd. Warszawa, tygodnik Nr 49. *A.*: Samorząd w programie gospodarczym Rządu. *Józef Przetocki*: Problem finansów samorządowych w centralnym okręgu przemysłowym. Nr 50. *Jan Kuśmierek*: Opłaty zastępcze w zamian szarwarku od niektórych grup kontrybuentów. *W. Wojnarski*: Organizacja publicznej służby zdrowia w Polsce. Nr 51. *Maurycy Jaroszyński*: Wybory samorządowe. *F. Branny*: W sprawie organizacji publicznej służby zdrowia w Polsce.

Samorząd miejski. Warszawa, dwutygodnik Nr 24. *M. Porowski*: Konieczności państwowe a samorząd. *Jerzy Starościak*: Tradycje polskiego samorządu *Inż. L. Jełkiewicz*: Taryfy blokowe. *E. Litwiński*: Ustalenie charakteru stosunku służbowego pracowników samorządowych. *Ludwik Groniecki*: Budownictwo niemieckie w świetle przepisów podatkowych.

Samorząd terytorialny. Warszawa, kwartalnik Nr 1—2. *Maurycy Jaroszyński*: Konstytucyjne podstawy samorządu terytorialnego. *Jan Wasilewski*: Zagadnienie samorządu w Z. S. R. R.

Wiadomości geograficzne. Kraków, kwartalnik Nr 3—4. *Wanda Rewieńska*: Położenie topograficzne osiedli miejskich w północno-wschodniej Polsce. *Leszczycki Stanisław*: Zagadnienie geografii turyzmu. *Zofia Figlewiczówna*: Rzeczywisty ruch ludności na Podhalu w ostatnim półwieczu (1880—1931). *A. Melezin*: Ludność żydowska w Warszawie. *Zofia Cieślanka*: Wwóz spożywczych towarów kolonialnych do Polski (1924—1935).

Wiedza i życie. Warszawa, miesięcznik Nr 11. *Jan Wiśniewski*: Jak korzystać z danych statystycznych.

Wileński przegląd prawniczy. Wilno, miesięcznik Nr 12. *Sawa Frydman*: Teoria prawa a teoria techniki prawniczej (c.d.).

Wychodźca. Warszawa, dwutygodnik Nr 22. *Wac. Gąs*: Walczmy o kolonie. *J. Sawicki*: Gdańsk i Gdynia.

Życie urzędnicze. Warszawa, dwutygodnik Nr 19/20. *Le-sza*: Świat pracy w obliczu nowego niebezpieczeństwa. *I. Szydłowska*: Za równe obowiązki — równe prawa.

Revue internationale des sciences administratives. Bruxelles, kwartał Nr 4. *R. D.* Coopération entre les grandes associations internationales. Caractères généraux de l'administration civile centrale en Grande Bretagne. Le nouveau droit administratif Allemand. Le nouveau code administratif Portugals. Difficultés que presentent certaines formes d'administration locale en Hongrie. A propos de la réforme du statut des fonctionnaires en Belgique. Les traitements des fonctionnaires français comparés a ceux de l'etranger. La juridiction administrative en Grande Bretagne. Ou en est l'urbanisme regional et national en Belgique.

Der Gemeindetag. Berlin, dwutygodnik Nr 22. Die Zukunft der gemeindlichen Selbstverwaltung.

Nation und Staat. Wien, miesięcznik Nr 2. Volk und Staat im neueren staatsrechtlichen und soziologischen Schrifttum.

Reichsverwaltungsblatt. Berlin, tygodnik Nr 48. *R. Sievers*: Kompetenznormen und Kompetenzentscheidungen. *Verschuer*: Die Realgemeinde in der Provinz Hannover.

Drukarnia Gaz. Adm. i P. P., Warszawa, Trębacka 11.